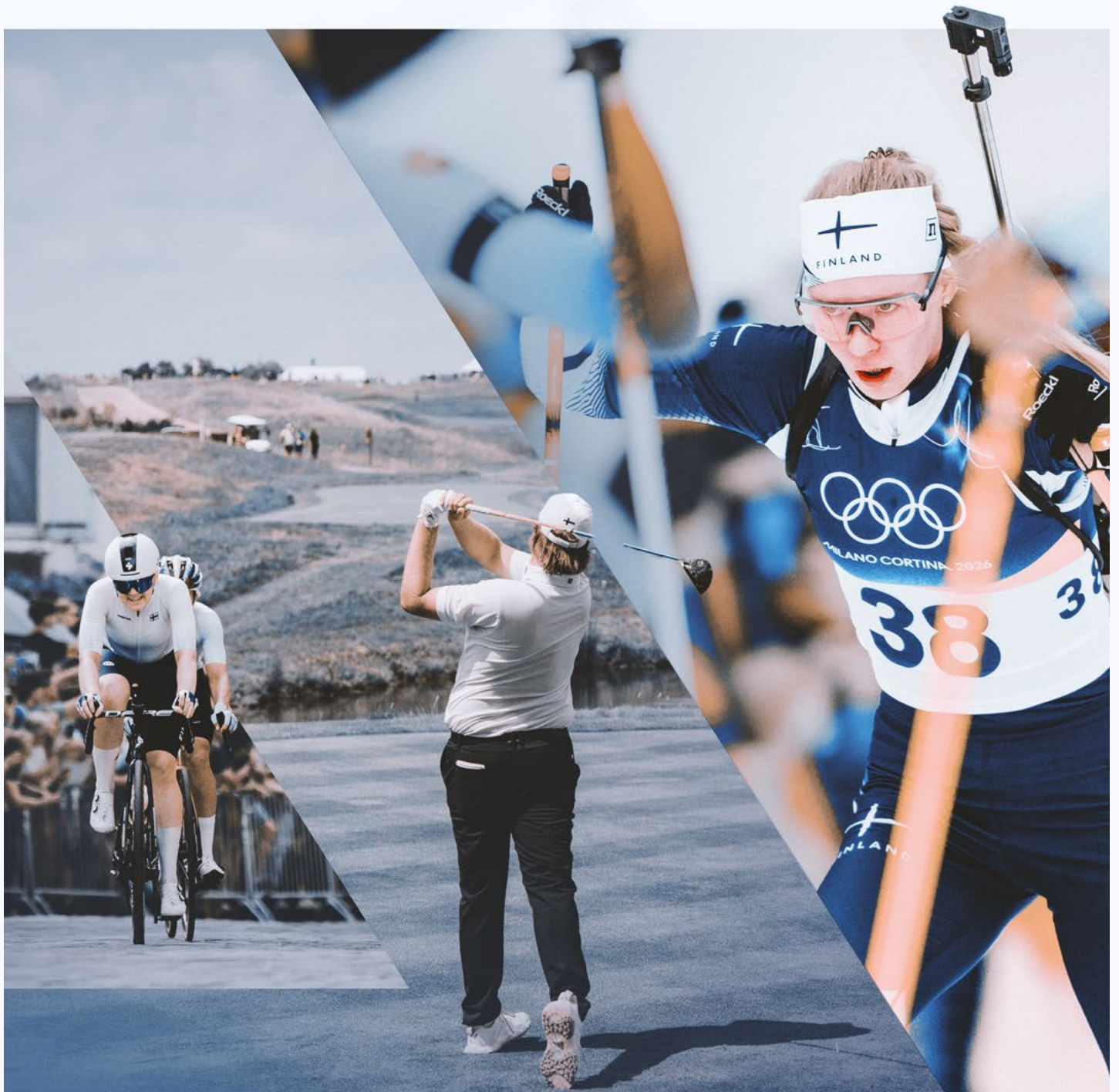

HUIPPU-URHEILUN KANSAINVÄLINEN VAATIMUSTASO JA MENESTYSTEKIJÄT

KIHU

OLYMPIAVALMENNUSKESKUS
Vuokatti-Ruka

URHEA

SUOMEN
PARALYMPIAKOMITEA

HUIPPU-URHEILUN KANSAINVÄLINEN VAATIMUSTASO JA MENESTYSTEKIJÄT

Kirjoittajat: Ville Vesterinen, Sanna Pusa ja Mikko Häyrinen

Raportin valokuvat:

Kansi: Suomen Olympiakomitea/Jesse Väänänen ja Lauri Vuorinen; s. 6: Suomen Olympiakomitea/Lauri Vuorinen, Paralympiakomitea ja KIHU/Harri Kapustamäki; s. 9: Suomen Olympiakomitea/Mika Kylmäniemi ja Lauri Vuorinen; s. 18: Suomen Olympiakomitea/Jesse Väänänen; s. 23: Paralympiakomitea ja KIHU/Harri Kapustamäki.

© Huippu-urheilun instituutti KIHU, 2026

Kaikki oikeudet pidätetään. Tämän julkaisun tai sen osan jäljentäminen ilman tekijän kirjallista lupaa painamalla, monistamalla, äänittämällä tai muulla tavoin on tekijänoikeuslain mukaisesti kielletty.

KIHU

OLYMPIAVALMENNUSKESKUS
Vuokatti-Ruoka

URHEA

**SUOMEN
PARALYMPIAKOMITEA**

Tiivistelmä.....	4
Johdanto	5
1 Selvitystyön toteutus	7
2 Huippu-urheilun kansainvälisen vaatimustason määrittely	10
2.1 Vaatimustasoon liittyvät läpileikkaavat teemat	11
2.2 Vaatimustasoon liittyvät tekijät osa-alueittain.....	12
3 Suomalaisen urheilujärjestelmän vahvuudet ja haasteet kansainvälisen menestyksen näkökulmasta.....	19
3.1 Huippu-urheilumenestystä tukevat asiat Suomessa.....	19
3.2 Huippu-urheilumenestystä rajoittavat tekijät Suomessa.....	19
4 Kehityskohteet ja toimenpide-ehdotukset huippu-urheilumenestyksen parantamiseksi.....	24
4.1 Toimintakulttuuri	24
4.2 Strateginen ja järjestelmätaso.....	25
4.3 Urheilun operatiivinen taso	27
Loppusanat	33
Lähteet	35
Liitteet	36

TIIVISTELMÄ

Huippu-urheilu on muuttunut viime vuosikymmeninä entistä ammattimaisemmaksi, kilpailullisemmaksi ja kansainvälisemmäksi. Suomalainen huippu-urheilu, erityisesti kesälajien osalta, ei ole vastannut kansainvälisen menestyksen odotuksia. Tämä selvitystyö, joka on osa KIHUn ja OKM:n laajempaa "Tietotyö huippu-urheilun uudistamiseksi"-hanketta, kokoaa kansainvälisesti menestyneiden urheilijoiden, valmentajien ja asiantuntijoiden näkemykset siitä, mitä kansainvälinen menestys vaatii. Lisäksi huippu-urheilun sidosryhmät osallistuivat työhön kyselyn kautta. Näiden perusteella johdettiin toimenpide-ehdotukset suomalaisen huippu-urheilun kehittämiseksi.

Raportin analyysi jäsentyy SPLISS-viitekehyksen mukaisesti, joka kattaa kansainvälisen huippu-urheilumenestyksen kannalta kriittiset osa-alueet. Haastatteluaineiston perusteella käsitellään jokainen osa-alue ja tuodaan esiin sekä suomalaisen järjestelmän vahvuuksia että kehityskohteita verraten kansainväliseen vaatimustasoon.

Tämän selvitystyön perusteella huippu-urheilun kansainvälinen vaatimustaso tarkoittaa kokonaisuutta, jonka mukaisesti huippu-urheilun eri osa-alueet – urheilijasta järjestelmätasoon – on toteutettava, jotta kansainvälinen menestys on realistista. Se sisältää korkeat vaatimukset osaamiselle, omistautumiselle, arjen tekemiselle ja yhteistyölle, ja edellyttää jatkuvaa vertailua maailman parhaisiin. Huippu-urheilussa menestyminen vaatii myös ammattilaisuutta, kunnianhimoa, tietoa huipputason vaatimuksista sekä kykyä toimia systemaattisesti ilman kompromisseja kaikilla huippu-urheilun osa-alueilla. Lisäksi Suomessa huippu-urheilumenestystä rajoittaviksi tekijöiksi tunnistettiin järjestelmän hajanaisuus ja tehottomuus sekä rahoituksen pirstaleisuus ja vähäisyys.

Edellä mainittujen asioiden edistämiseksi raportissa on esitetty 13 toimenpide-ehdotusta. Ehdotukset on ryhmitelty kehityskohteiden mukaisesti toimintakulttuurin, strategisen ja järjestelmätason sekä urheilun operatiivisen tason mukaan. Jokaiselle toimenpiteelle on määritelty vaikutuskohteet ja ehdotus toimenpiteen käynnistäjäksi. Käynnistävän tahon vastuulla on koota tarvittavat toimijat yhteen toimenpiteen edistämiseksi ja varmistaa, että kyseinen toimenpide toteutuu. Paremman suomalaisen huippu-urheilumenestyksen saavuttamiseksi on ensiarvoisen tärkeää, että näihin toimenpiteisiin tartutaan viipymättä.

JOHDANTO

Huippu-urheilun kansainvälinen kilpailuympäristö on muuttunut merkittävästi viime vuosikymmeninä. Huippu-urheilu on entistä ammattimaisempaa, kaupallisempaa ja globaalia, mikä on nostanut vaatimustasoa kaikilla osa-alueilla. Suomalaisen huippu-urheilun kansainvälinen menestys on viime vuosikymmeninä jäänyt odotuksiin nähden vähäiseksi, erityisesti kesäolympialajien osalta. Tämä on herättänyt tarpeen arvioida huippu-urheilun nykytilaa ja kehitystarpeita. Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti asiasta selvitystyön syksyllä 2024. Selvityksen ja sidosryhmäkuulemisten pohjalta määriteltiin kehittämistarpeet, jotka kohdistuvat erityisesti huippu-urheilun kansallisen johtamisjärjestelmän uudistamiseen sekä keskeisten käsitteiden, määrittelyjen ja luokittelujen ajanmukaistamiseen.

Työn jatkona KIHU on toteuttanut OKM:n toimeksiannosta kevästä 2025 alkaen "Tietotyö huippu-urheilun uudistamiseksi" -hanketta. Hanke jakautuu kolmeen osa-alueeseen, joista yhden keskeisenä tavoitteena on tuottaa kuvaus siitä, mitä kansainvälinen huippu-urheilumenestys vaatii ja mitä muutoksia suomalaisessa urheilussa tulee tehdä menestyksen edistämiseksi. Tässä raportissa esitellään tämän selvitystyön tulokset. Hankkeen kaksi muuta osa-aluetta keskittyivät urheilijoiden ja urheilulajien tasojen määrittelyyn sekä kilpa- ja huippu-urheilun sanaston rakentamiseen ([ks. https://kihu.fi/kihu-syke/kihu-kaynnistaa-tietotyon-suomalaisen-huippu-urheilun-uudistamiseksi/](https://kihu.fi/kihu-syke/kihu-kaynnistaa-tietotyon-suomalaisen-huippu-urheilun-uudistamiseksi/))

Huippu-urheilun kansainvälistä vaatimustasoa ja siihen liittyviä menestystekijöitä on selvitetty tässä työssä eri tietolähteitä hyödyntäen. Kansainvälistä menestystä saavuttaneet urheilijat, valmentajat ja asiantuntijat antoivat omat näkemyksensä yhteensä 37 haastattelussa, ja lisäksi suomalaisen huippu-urheiluverkoston toimijat saivat osallistua työskentelyyn kyselyn avulla. Selvitystyöhön on osallistunut yhdeksänhenkinen työryhmä, joka on tuonut oman asiantuntijapanoksensa sekä toteutuksen suunnitteluun, materiaalien keräämiseen että aineiston analysointiin. Tuloksena on syntynyt tässä raportissa esitettävä kuvaus huippu-urheilun kansainvälisestä vaatimustasosta. Esittelemme myös keskeiset havainnot siitä, mitkä asiat tukevat parhaiten menestystä suomalaisessa urheilujärjestelmässä, mitkä ovat menestyksen esteenä ja mihin asioihin tulisi kohdistaa muutosta, jotta huippu-urheilumenestys olisi jatkossa parempaa. Esitämme myös selvitystyön perusteella muodostetut 13 toimenpide-ehdotusta suomalaisen huippu-urheilumenestyksen parantamiseksi.

PARK FEMMES
PRÉLIMINAIRES - POULE
SIRVIO Heili
2 DE 3
RUN 1
58.96

VENTURA R. 76.24 15
LILLEY R. 75.07 16
STOEPHASI. 74.40 17
TAMBLING L 73.85 18

PARIS 2024

PARIS 2024

1

SELVITYSTYÖN TOTEUTUS

1 SELVITYSTYÖN TOTEUTUS

Pohjana tietotyöhankkeelle ovat toimineet kevättalvella 2025 ministeri Sandra Bergqvistin pyöreän pöydän keskusteluihin liittyneet pienryhmien työstöt. Niissä koostettiin näkemystä aiheesta “Huippu-urheilun määritelmä, yhteiset tavoitteet ja vaatimustaso”. Jo tässä vaiheessa hyödynnettiin SPLISS-tutkimuksen mukaista jäsentelyä huippu-urheilun eri osa-alueista vaatimustason määrittelyssä. SPLISS-malli (Sport Policy Factors Leading to International Sporting Success) on alun perin vuonna 2006 julkaistu ja sittemmin useaan kertaan päivitetty malli, jossa on analysoitu kansallisten huippu-urheilun toimintapolitiikoiden ja kansainvälisen menestyksen välistä suhdetta. SPLISS-malli tarkastelee urheilujärjestelmän vaikutusvallassa ja näin kansallisen johtamisen ja koordinaation alla olevia muuttujia. Näillä ns. mesotason muuttujilla tarkoitetaan esimerkiksi urheilijoiden tukitoimia ja rahoitusta sekä valmentajien koulutusta. Malli koostuu yhdeksästä huippu-urheilun toimintapolitiikan osa-alueesta ja niihin sisältyvistä 96 kriittisestä menestystekijästä (De Bosscher ym. 2015). Kansallisten huippu-urheilun rakenteiden ja toimintatapojen on todettu olevan keskeisiä myös parahuippu-urheilussa, kunhan huomioidaan sen erityispiirteet, kuten paralympialajeihin, vammakohtaiseen osaamiseen ja luokitteluun liittyvät vaatimukset (Pankowiak ym. 2023).

Tätä selvitystyötä varten SPLISS-mallin (kuvio 1.) mukaista tarkastelua laajennettiin järjestelmätason tekijöistä myös yksilötasolle, kun malliin lisättiin yhdeksi osa-alueeksi urheilija ja harjoittelu. Alkuperäisessä mallissa ollut urheilutoimintaan osallistumisen ja harrastajamäärien osa-alue on jätetty tässä työssä pois.

Kuvio 1. Huippu-urheilun osa-alueet, muokattu SPLISS-tutkimuksen mukaan. (mukailtu De Bosscher ym. 2015)

Pienryhmätyöskentelystä aloitettua työstä päätettiin tämän osa-alueen puitteissa jatkaa ja laajentaa toteuttamalla haastattelut kansainvälistä huippu-urheilua tunteville henkilöille sekä sidosryhmäkysely suomalaiselle huippu-urheiluverkostolle. Näiden pohjalta koostettiin lopulta toimenpide-ehdotukset huippu-urheilumenestyksen parantamiseksi. Työtä on johtanut KIHU, ja sitä tukemaan koottiin työryhmä tuomaan laajempaa näkemystä toteutukseen. Työryhmän jäsenistä KIHUn Ville Vesterinen, Sanna Pusa ja Mikko Häyrinen ovat vastanneet selvitystyön käytännön toteutuksesta ja viime kädessä tehdyistä valinnoista sekä tämän raportin kirjoittamisesta. Muu työryhmä on osallistunut työhön auttamalla haastateltavien löytämisessä ja kontaktoinnissa, kommentoimalla haastattelu- ja kyselyrunkoa, sparraamalla kirjoittajia raportin jäsentelyssä sekä antamalla oman näkemyksensä toimenpide-ehdotusten muotoiluun ja priorisointiin. Neljä työryhmän jäsentä osallistuivat myös haastateltavina asiantuntijoina haastatteluihin. He eivät kuitenkaan osallistuneet haastatteluaineistojen käsittelyyn tai haastattelujen raportointiin.

Työryhmän kokoonpano:

Ville Vesterinen, Huippu-urheilun instituutti KIHU

Mikko Häyrinen, Huippu-urheilun instituutti KIHU

Sanna Pusa, Huippu-urheilun instituutti KIHU

Maarit Valtonen, Huippu-urheilun instituutti KIHU

Tommi Pärmäkoski, Suomen Olympiakomitea

Janne Hänninen, Suomen Olympiakomitea

Tuomas Törrönen, Suomen Paralympiakomitea

Mika Saari, Olympiavalmennuskeskus Helsinki

Olli Ohtonen, Olympiavalmennuskeskus Vuokatti-Ruka

Lähtökohdaksi haastateltavien valinnalle asetettiin se, että henkilö on saavuttanut kansainvälistä huippu-urheilumenestystä omassa roolissaan joko urheilijana, valmentajana, asiantuntijana tai muuna taustahenkilönä kattaen SPLISS-mallin eri osa-alueet. Lisäksi haastateltavalla tuli olla kokemusta ja näkemystä huippu-urheilusta ja sitä tukevasta järjestelmästä joko Suomesta ja/tai muista maista. Haastateltaville lähetettiin etukäteen kysymysrunko, joka löytyy liitteistä. Kysymysrunko vaihteli hieman sen mukaan, oliko haastateltavalla kokemusta suomalaisesta huippu-urheilujärjestelmästä, ja missä roolissa hän on siinä toiminut.

Yhteensä 37 haastattelua toteutettiin kesä-syyskuussa 2025 Teams-haastatteluina. Haastattelujen kestot vaihtelivat 30 ja 90 minuutin välillä. Haastattelut nauhoitettiin ja nauhoitteista tehtiin automaattinen puheentunnistus, jonka avulla saatiin automaattisesti tekstitalenteet puheesta. Nauhoitukset ja tekstitalenteet poistettiin raportin valmistuttua. Anonymisoitua aineistoa jäsenneltiin esikäsittelyvaiheessa tekoälytyökalua (ChatGPT-4) hyödyntäen. Tulosten lopullinen jäsentely ja sisällöt laadittiin kirjoittajien toimesta.

Haastatellut henkilöt:

■ Rok Draksic	■ Hannu Koivusalo	■ Riikka Lehtonen	■ Petteri Piironen	■ Tuuli Petäjä-Siren
■ Jonathan Finhoff	■ Mika Kojonkoski	■ Jyrki Louhi	■ Tommi Pärmäkoski	■ Juha Tanskanen
■ Mikael Granlund	■ Mikko Korhonen	■ Suvi Mikkonen	■ Jarmo Riski	■ Kim Tiilikainen
■ Matti Heikkinen	■ Tapio Korjus	■ Kerttu Niskanen	■ Ola Ronsen	■ Leo-Pekka Tähti
■ Gordon Herbert	■ Amanda Kotaja	■ Jari Nordblom	■ Mika Saari	■ Tuomas Törrönen
■ Virpi Horttana	■ Sami Kuitunen	■ Olli Ohtonen	■ Janne Salmi	
■ Kari Jalonen	■ Marko Laaksonen	■ Ossi Oikarinen	■ Tuomas Sammelvuo	
■ Jussi Kohtala	■ Mika Lehtimäki	■ Kati Pasanen	■ Øyvind Sandbakk	

Haastatteluaineiston pohjalta kirjoitettiin raportin ensimmäinen versio syyskuussa 2025. Tämän jälkeen toteutettiin kysely suomalaisen huippu-urheiluverkoston toimijoille, jonka yhteydessä jaettiin raportin ensimmäinen versio kommentoitavaksi. Kyselyssä pyydettiin eri sidosryhmiltä näkemystä siitä, mitkä ovat tärkeimmät painotettavat asiat suomalaisen huippu-urheilumenestyksen parantamiseksi. Vastaajia pyydettiin myös määrittelemään näihin liittyen konkreettisia toimenpiteitä sekä nimeämään toimenpiteille vastuutahot. Kyselylomake sekä vastaanottajaryhmät löytyvät raportin liitteenä. Kyselyyn saatiin määräaikaan mennessä vastaus yhteensä 32 taholta. Kyselyaineiston analyysin jälkeen kirjoitettiin raportin lopullinen versio. Keskeisenä lisäyksenä määriteltiin tärkeimmät kehityskohteet ja toimenpide-ehdotukset (13 kpl) suomalaisen huippu-urheilun paremman menestyksen mahdollistamiseksi. Kehityskohteet ja toimenpide-ehdotukset ryhmiteltiin kolmeen eri tasoon: toimintakulttuuri, strateginen ja järjestelmätaso sekä urheilun operatiivinen taso.

HUIPPU-URHEILUN KANSAINVÄLISEN VAATIMUSTASON MÄÄRITTELY

2 HUIPPU-URHEILUN KANSAINVÄLISEN VAATIMUSTASON MÄÄRITTELY

Tässä kappaleessa esitetään yhteenveto haastateltavien vastauksista siihen, mitä kansainvälisen huippu-urheilun vaatimustaso on ja mitkä tekijät ovat keskeisiä menestyksen mahdollistamiseksi. Ensin käsitellään yleisiä, läpileikkaavia teemoja, kuten ajattelumalleja ja toimintatapoja, joiden omaksumista ja toteuttamista pidetään kriittisenä kaikilla huippu-urheilun toimijatasoilla. Kansainvälisen menestyksen saavuttaminen vaatii kovaa työtä, erinomaisuutta ja onnistumisia monilta eri tahoilta, ei pelkästään urheilijalta ja valmentajalta. Tästä syystä haluttiin erikseen painottaa näiden asioiden koskevan kaikkia huippu-urheilun parissa Suomessa toimivia tahoja. Sen jälkeen tarkastellaan haastattelujen perusteella esiin nousseita huippu-urheilun vaatimustasoon liittyviä tekijöitä, jotka on jäsennetty muokatun SPLISS-mallin (Kuvio 1.) osa-alueiden mukaisesti.

Termi ”vaatimustaso” on juurtunut huippu-urheilupuheeseen Suomessa, mutta käsitteen tarkempi määrittely on tekemättä. Puhekielessä vaatimustason voidaan kuvata sitä, kuinka paljon osaamista, vaivannäköä, tarkkuutta tai vastuuta jonkin asian hyväksyttävä toteuttaminen edellyttää. Yksinkertaistetusti voisi todeta, että huippu-urheilun kansainvälinen vaatimustaso on kuvaus siitä, miten asiat tulee toteuttaa, jotta voidaan uskottavasti tavoitella maailman kärkeä. Kuvauksen tarkkuustaso vaihtelee kontekstin mukaan. Alkuperäisessä SPLISS-mallissa tarkastellaan mesotason muuttujia, eli kansallisen järjestelmän tason asioita, joita mallissa nimitetään kriittisiksi menestystekijöiksi. Toisaalta taas yksittäisen urheilijan näkökulmasta kansainvälinen vaatimustaso voi tarkoittaa esimerkiksi tietoa siitä, miten maailman parhaat urheilijat omassa lajissa harjoittelevat, millä tasolla heidän eri ominaisuutensa ovat, ja miten he omistautuvat huippu-urheilijan elämään tavoitteiden saavuttamiseksi.

Yksi alkuperäisen SPLISS-mallin osa-alueista on urheilutoimintaan osallistuminen ja harrastajamäärät. Tämä nousi esille muutamassa haastattelussa tärkeänä tekijänä, kun tarkastellaan huippu-urheilumenestyksen taustalla vaikuttavia asioita. Huipulle päässeet urheilijat eivät synny tyhjästä, vaan heidän taustallaan on usein hyvin liikunnallinen lapsuus, urheiluun kannustava ympäristö, aktiivinen osallistuminen urheiluseuratoimintaan sekä laadukasta ja oikea-aikaista valmennusta eri kehitysvaiheissa. Haastatellut urheilijat korostivat erityisesti lapsuuden runsaan liikunnan ja harjoittelun merkitystä omassa kehityksessään aina maailman huipulle asti. Myös ympäristön tarjoamat ärsykkeet, kuten kilpailullisuus, ovat monilla olleet isossa roolissa jo varhaisessa vaiheessa.

Huippu-urheilun näkökulmasta on tärkeää, että lapsuus- ja nuoruusvaiheen urheilussa panostetaan laadukkaaseen, monipuoliseen ja määrällisesti riittävään harjoitteluun. Samalla on huolehdittava siitä, että harrastajamäärät pysyvät mahdollisimman suurina, mutta toiminta järjestetään niin, että huipulle tähtääville lapsille ja nuorille tarjotaan riittävän vaativat harjoittelu- ja kilpailumahdollisuudet.

Tässä selvitystyössä ei syvennytä harrastamisen ja lapsuusvaiheen urheilun yksityiskohtiin, vaan tarkastelu keskittyy kansainvälisen tason huippu-urheiluun. On kuitenkin selvää, että osallistuminen urheilutoimintaan ja eri lajien harrastajamäärät vaikuttavat Suomessa väistämättä myös huippu-urheilun menestykseen. Pienenevät ikäluokat, laaja harrastusmahdollisuuksien kirjo ja muuttuvat harrastusmuotojen trendit näkyvät monissa urheilulajeissa harrastajamäärien laskuna. Verrattuna maailman huippumaihin Suomen harrastajamäärät ovat selvästi pienemmät, mikä vaikuttaa väistämättä myös huipulle pyrkivien potentiaalisten urheilijoiden määrään. Nämä asiat tulee huomioida suomalaista urheilua koskevassa päätöksenteossa.

2.1 Vaatimustasoon liittyvät läpileikkaavat teemat

Kunnianhimo, omistautuminen, arjen laadukas tekeminen

”Menestyksen tavoittelusta pitäisi tehdä uusi normi” totesi eräs haastateltava. Kunnianhimo, menestyksen nälkä ja omistautuminen menestyksen tavoittelulle nähtiin haastatteluissa kaikkia toimijoita koskevana asiana, jonka täytyy välittyä päivittäisestä tekemisestä. Valmentautumisen ympärille on luotava kunnianhimoa ja intohimoa huokuva ympäristö, joka samalla tarjoaa psyykkisesti turvallisen ympäristön tavoitella omaa parastaan ja maailman kärkeä.

Erinomaisuuden tavoittelun kulttuuri, oman lahjakkuuden maksimointi.

Ammattilaisuus

Kansainvälisellä tasolla menestyminen vaatii, että urheilu on ammatti, ei harrastus. Huippu-urheilun menestys edellyttää korkeaa ammattitaitoa ja vahvaa sitoutumista kaikilta toimijoilta. Urheilijan, valmentajan ja muiden asiantuntijoiden urapolkujen tulee olla selkeitä, houkuttelevia ja kestäväällä tavalla rakennettuja. Huippu-urheilun parissa toimivilla on oltava mahdollisuus keskittyä työhönsä täysipäiväisesti ja kehittää jatkuvasti omaa osaamistaan. Sekä taloudellisten että ajallisten resurssien on tuettava täysipainoista omistautumista huippu-urheilulle.

Osaaminen ja sen jatkuva kehittäminen kaikilla tasoilla

Huippu-urheilun pariin tarvitaan lisää osaamista monipuolisesti eri aloilta. Sekä valmennuksen, asiantuntijatoiminnan, tutkimus-, kehitys- ja innovaatio (TKI) -toiminnan että johtamisen osaamisen tulee olla korkealla tasolla ja suunnattua erityisesti huippu-urheiluun. On tärkeää, että kaikilla toimijoilla on ajattelutapa, jossa joka päivä mietitään, miten voisimme olla parempia. Muodollisen koulutuksen lisäksi haastateltavat korostivat kokeneiden, huippu-urheilumenestystä saavuttaneiden ihmisten tiedon ja taidon hyödyntämistä ja siirtämistä eteenpäin.

Tieto ja ymmärrys, että aina voi tehdä paremmin.

Kansainvälistyminen ja vaatimustason ymmärrys

Osana osaamisen kehittämistä haastateltavat nostivat voimakkaasti esille tarpeen hakea oppia sieltä, missä menestys on terävintä. Kaikilla osa-alueilla tulee tiedostaa, missä maailman kärki kyseisessä asiassa menee, ja pyrkiä kohti sitä. Aidosti maailman parhaaksi haluavat miettivät lisäksi jatkuvasti, mitä he voivat tehdä vielä maailman kärkeä paremmin, noustakseen itse parhaaksi. Saadakseen realistisen käsityksen tästä, kaikkien toimijoiden, urheilijoiden, valmentajien ja asiantuntijoiden, on päästävä näkemään, mitä parhaissa maissa ja joukkueissa tehdään ja oppimaan siitä. Monessa tapauksessa ihmiset kyllä jakavat kokemuksiaan ja tietoaan mieluusti, kun heiltä vain kysytään.

Pitää katsoa, mitä kussakin lajissa parhaat tekee, ja siitä vielä ottaa napsuja eteenpäin.

Kilpailullisuus

Kilpailuhenkisyys, halu olla muita parempi ja terve kilpailuasetelma nähtiin asioina, jotka ajavat kaikkia toimijoita tarkastelemaan omaa toimintaansa ja kehittämään sitä jatkuvasti parempaan suuntaan. Arkivalmentautumisen ympäristössä on hyvä olla tervettä kilpailua. Toisaalta myös eri toimijoiden välillä tulisi olla tiettyä kilpailullisuutta, joka pakottaisi sekä henkilöt että organisaatiot oikeasti arvioimaan oman toimintansa tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Yhteistyö, tiedon jakaminen, avoimuus tiedolle

Huippu-urheilua ei tehdä yksin, vaan se vaatii saumatonta yhteistyötä monilta eri tahoilta. Lisäksi esimerkiksi laji- ja organisaatorajat ylittävä yhteistyö nähdään erityisen tärkeäksi Suomen kaltaisessa pienessä maassa. Monessa asiassa tietoa saattaa jo löytyä hyvin, mutta se ei välity riittävän laajalle eikä etene esimerkiksi organisaatioiden välillä. Toisaalta tarvitaan myös halua ja valmiuksia ottaa tietoa vastaan ja omaksua se.

Suunnitelmallisuus, systemaattisuus, kova työnteke

Eri toimijoilla tulee olla selkeät tavoitteet ja suunnitelma, jonka mukaan edetään kohti tavoitteita. Tavoitteet ja toimintasuunnitelmat tulee dokumentoida asianmukaisesti, ja niiden toteutumiselle on seurantajärjestelmä. Systemaattisuus ja selkeys toiminnassa tuovat rauhaa ja varmuutta tekemiseen kaikille toimijoille. Tällöin voidaan keskittyä täysipainoisesti kunkin toimijan ja organisaation ydintoimintaan ja tehdä mahdollisimman hyvin ne asiat, jotka ovat kullekin vastuiksi määriteltäviä.

2.2 Vaatimustasoon liittyvät tekijät osa-alueittain

Urheilija ja harjoittelu

Kunnianhimo, omistautuminen, vastuunotto ja arjen laadukas tekeminen

Kaiken lähtökohhta kansainvälisen vaatimustason mukaiselle toiminnalle on urheilijan oma ymmärrys vaatimustasosta ja halu toimia sen mukaisesti. Huipulle tähtäävällä urheilijalla täytyy olla valtava sisäinen palo ja into huippu-urheilua kohtaan. Kunnianhimoisuus, omistautuminen ja motivaatio harjoitteluun ja jatkuvaan itsensä kehittämiseen olivat asioita, joita haastatellut nostivat esille kansainvälisesti menestyneitä huippu-urheilijoita kuvaillessaan. Urheilijan täytyy rakastaa harjoittelua ja kilpailemista silloinkin, kun asiat eivät mene helpoimman kautta tai suunnitellusti. Menestyvä urheilija ottaa haastateltavien mukaan itse vastuun omasta urheilu-urastaan ja arjen valinnoista, hakee jatkuvasti tapoja olla parempi eikä syytä ulkoisia tekijöitä menestyksen puutteesta.

Haastateltavien viesti huippu-urheilun arjen tekemisestä oli selkeä: Menestys tehdään toistamalla laadukasta perustekemistä ilman kompromisseja. Systemaattinen, suunnitelmallinen ja kova työnteke sekä keskittyminen huippu-urheilun kannalta oleellisiin asioihin ovat avainasemassa. Arjen työn laatu täytyy olla korkealla tasolla, koskien päivittäisvalmennusta ja urheilijan elämän kokonaisvaltaista järjestämistä. Mutta lopulta kyse on hyvin yksinkertaisesta kokonaisuudesta, jota täytyy vain jaksaa toistaa äärimmäisen korkealla laadulla.

Koko arki pitää rakentua urheilun ehdoilla. Ei voi tulla treeneihin 'puolivaloilla', jos haluaa oikeasti menestyä.

“

Urheilijan arjen valinnat ja pieteetti asioiden tekemiseen erottavat parhaat lähes parhaista.

“

Huippu-urheilun tekeminen on äärimmäisen yksinkertaista. Sitten kun se alkaa tuntua monimutkaiselta, aikaa vievältä ja henkisesti raskaalta, niin se oikeasti on jo liian monimutkaista.

Valmentaja ja valmennusosaaminen

Valmentajan kyky vaatia, olla läsnä, ja kehittyä jatkuvasti.

Valmentaja on tärkein avainhenkilö huippu-urheilijan polulla menestykseen. Valmentaja rakentaa kulttuurin ja johtaa urheilijan kehittymistä. Hänen tulee osata ohjata sekä yksilöä että joukkuetta ja tiimiä, ymmärtää lajin vaatimukset ja kyetä kommunikoimaan tavoitteet selkeästi. Johtajuus näkyy myös kyvyssä vaatia ja motivoida sekä rakentaa toimiva tukiverkosto urheilijan ympärille.

Toimiva valmennussuhde on kaiken perusta. Valmentajalla tulee olla aikaa valmentaa ja olla läsnä urheilijan arjessa. Valmentajille täytyy luoda riittävän hyvät toimintaedellytykset työlleen, lähtien työjärjestelyistä, palkkauksista ja työhyvinvoinnista sekä mahdollisuuksista kehittää itseään. Valmentajan ammatissa jatkuva kehittyminen sekä substanssiosaamisen sekä esimerkiksi pedagogisten ja vuorovaikutustaitojen osalta on välttämätöntä. Etenkin aivan huippuvaiheen valmennuksessa vaaditaan syvää ymmärrystä lajista, mutta myös urheilijan kokonaisvaltaisesta kehityksestä niin fysiologisesti kuin psyykkisestikin.

Voidakseen valmentaa uskottavasti kansainväliseen menestykseen tähdäten, tulee valmentajan tuntea lajin maailman huipun taso. Lajin vaatimusten lisäksi valmentajan täytyy tietää, mitkä ovat maailman kärkiurheilijoiden ominaisuudet, mitä he tekevät omissa valmentautumisprosesseissaan ja millä tasolla oma urheilija on realistisesti maailman huippuihin nähden. Valmentajalla tulee olla myös kyky kommunikoida tämä urheilijalle ja vaatia sen tason mukaista toimintaa urheilijalta.

“

Valmentajalla tulee olla aikaa valmentaa ja olla läsnä urheilijan arjessa.

“

Valmentajan tulee pystyä elämään urheilijan ja lajin kasvun mukana.

“

Valmentaja luo sen kulttuurin – jos hän ei vaadi, ei kukaan muu vaadi.

Urheilijan asiantuntija- ja muu tuki

Laadukas asiantuntijatuki integroituna valmennuksen arkeen

Huippu-urheilussa kilpailun yhä koventuessa osaamisvaatimukset kasvavat jatkuvasti. Urheilijoiden ja valmentajien työn tukena toimivat eri alojen asiantuntijat. Haastattelujen perusteella laadukas eri osaamisalueiden asiantuntijatuki on erottamaton osa huippu-urheilua. Asiantuntijatuen tavoitteena on tukea urheilijan kokonaisvaltaista valmennusta edistämällä urheilijan terveyttä, suorituskykyä ja urheilumenestystä. Laadukas valmennuksen asiantuntijatuki mahdollistaa korkeamman vaatimustason arjessa.

Valmentajajohtoisen asiantuntijatuen tulee olla kiinteä osa valmennusprosessia niin arkiharjoittelussa kuin kilpailutilanteissa. Asiantuntijatuki on vaikuttavinta, kun se perustuu jatkuvaan vuorovaikutukseen. Menestyvälle valmennustiimille on ominaista tiiviys, kunnianhimo ja luottamukseen perustuva toimintakulttuuri sekä selkeät roolit ja vastuut jokaiselle tiimin jäsenelle. Lisäksi keskeistä on, että tiimin jokainen toimija työskentelee yhteisten tavoitteiden eteen.

Asiantuntijatoiminnan laadun kannalta keskeistä on asiantuntijoiden syvälinen substanssiosaaminen ja sen päivittäminen sekä ymmärrys lajin ja valmennuksen kansainvälisen tason vaatimuksista. Esimerkiksi paraurheilussa toimivien asiantuntijoiden tulee ymmärtää sen erityistarpeet. Asiantuntijatuki tulee olla suunniteltu valmennuksen lähtökohdista huomioiden urheilijan yksilölliset tarpeet. Huippu-urheilussa asiantuntijatuen yksi kriittinen tekijä on saatavuus. Esimerkiksi terveydenhuollon apu pitää olla urheilijan saatavilla tilanteen vaatiessa mahdollisimman pikaisesti.

“

**Huipulla ei pärjää yksin, eikä edes valmentajan kanssa.
Tarvitaan kokonainen tiimi.**

“

Kun tuki on kunnossa, on helppo lisätä vaatimusta.

“

**Terveyden edistäminen ja vammojen ennaltaehkäisy on
rakennettu arkeen sisään.**

Harjoitteluympäristö

Laadukkaat ja saavutettavat olosuhteet sekä sopiva kilpailullisuus arjessa.

Huippu-urheilun valmentautumiseen on oltava tarjolla monipuoliset, laadukkaat ja saavutettavat harjoitteluolosuhteet. Kukin laji tarvitsee omat erityisolosuhteensa, ja lisäksi muun muassa paraurheilun omat erityispiirteet, kuten harjoituspaikkojen saavutettavuus, on huomioitava olosuhteiden osalta.

Pelkkien seinien ja fyysisten suorituspaikkojen lisäksi olosuhteet tarkoittavat myös huipulle tähtäävään urheiluun otollista ympäristöä kokonaisvaltaisesti. Optimaalisessa tilanteessa urheilija ja valmentaja pystyvät toteuttamaan arkiharjoitteluaan psykologisesti turvallisessa ympäristössä. Samassa yhteydessä ovat tarjolla tarvittavat harjoituspaikat, asiantuntijatuki, ympäristö sparraukseen ja osaamisen kehittämiseen sekä terve kilpailullinen kulttuuri. Esimerkiksi riittävän kovatasoinen harjoitusryhmä luo arkiharjoitteluun kaikkia kehittävän, sopivan kilpailuasetelman ja haastamisen ilmapiirin. Laji- ja ammattirajat ylittävä yhteistyö on helpoiten toteutettavissa samoissa ympäristöissä toimiessa, ja se tuo parhaimmillaan kilpailuetua muihin maihin nähden.

“

Jos olosuhde ei ole käytettävissä silloin kun pitäisi – se ei ole olosuhde.

“

Riittävän kovat urheilijat samassa ryhmässä – haastamisen meininki.

“

Olen muuttanut jo lukioikäisenä hyvien harjoitusolosuhteiden perässä.

Kilpailutoiminta

Ajoissa kansainvälisiä kokemuksia ja vertailu maailman huippuihin.

Haastatteluissa nousi esille tarve saada urheilijalle kansainvälistä kilpailukokemusta riittävän nuoresta pitäen. Viimeistään huippuvaiheen kynnyksellä urheilijalla pitää olla realistinen ymmärrys globaalin kilpailun mittakavasta, ja hänen pitää voida verrata omaa tekemistään kansainväliseen kärkeen. Kilpailut, leirit ja harjoitusympäristöt kansainvälisessä seurassa auttavat tunnistamaan oman tason ja kehitystarpeet.

Aikuisvaiheessa kilpailutoiminnan suunnittelu nousee keskeiseen rooliin. Kilpailuohjelmaa rakennettaessa on huomioitava paitsi kilpailukauden huippukunnon ajoittaminen tärkeimpiin kilpailuihin, myös rankingjärjestelmien strateginen hyödyntäminen uran ja menestyksen rakentamisessa. Osassa lajeja rankingpisteet määrittävät paitsi arvokisoihin pääsyn, myös pääsyn korkean tason kilpailuihin. Lisäksi kilpailujen palkintorahat muodostavat yhä merkittävämmän osan urheilijan taloudellisesta kestävästä. Onnistunut kilpailusuunnitelma yhdistää optimaalisen määrän laadukkaita kansainvälisiä kilpailuja, rankingpisteiden ja palkintorahojen kerryttämisen sekä huipputenestysten ajoittamisen tärkeimpiin kilpailuihin.

“

Jos ei koskaan kohtaa ulkomaiden kovimpia, ei voi tietää, mitä huipulla oikeasti vaaditaan.

“

Kilpailu ei ole vain mittari – se on treeni, jossa nähdään totuus.

Talenttien tunnistaminen ja kehittäminen

Potentiaalin tunnistaminen ajoissa ja tukeminen oikeissa ympäristöissä.

Useat haastateltavat korostivat tarvetta tunnistaa potentiaalisimmat ja lahjakkaimmat urheilijat riittävän varhaisessa vaiheessa ja tukea heidän polkuaan kohti huippua mahdollisimman kattavasti. Huippu-urheiluun soveltuva lahjakkuus ilmenee geneettisten tekijöiden sekä hyvien perusliikuntataitojen ja fyysisten ominaisuuksien lisäksi myös psyykkisinä ja sosiaalisina ominaisuuksina ja taitoina.

Moni haastateltava kuvasi, kuinka ”voittajatyypin erottaa helposti muista”. Henkinen vahvuus, kilpailuvietti, palo ja intohimo harjoitteluun ja jatkuvaan kehittymiseen sekä määrätietoisuus kuvastivat lahjakkaita yksilöitä. Aina fyysinen lahjakkuus ei yksin johda menestykseen, mikäli henkiset ominaisuudet puuttuvat. Toisaalta taas haastateltavat kuvasivat urheilijoita, joiden fyysinen kehitys on vielä vaiheessa, mutta joiden pitkälle kehittyneet muut ominaisuudet ennakoivat nuoren urheilijan olevan panostamisen arvoinen.

“

Henkinen vahvuus ratkaisee ihan viimeiset kärkisijat.

“

Se että olisi semmoinen järjestelmällinen, systemaattinen, lajien ja liikunnan kentän kanssa yhdessä mietitty malli siihen, että miten me saadaan niitä potentiaalisia urheilijoita.

Haastateltavien mukaan erityisesti Suomen kokoisessa pienessä maassa, jossa urheilijamäärät monissa lajeissa ovat vähäisiä, on tärkeää keskittää tukea entistä vahvemmin niihin urheilijoihin, joilla on todellista potentiaalia nousta kansainväliselle huipulle. Heille tulisi tarjota mahdollisuus siirtyä vaativampaan harjoitusympäristöön, hyviin olosuhteisiin ja parhaaseen valmennukseen sekä saada kokonaisvaltaisempaa tukea varsinkin tunnistetuilla kehitysalueilla.

Samalla järjestelmän pitää olla riittävän joustava, jotta se huomioi myös myöhemmin kehittyvät urheilijat. Paraurheilussa tämä on erityisen tärkeää, sillä urheilu-ura voi alkaa vasta aikuisuudessa vammautumisen seurauksena. Tällöin potentiaalisten urheilijoiden tunnistaminen ja tukeminen myös myöhemmällä iällä on keskeistä. Paraurheilussa on muutenkin järkevää panostaa potentiaalisten urheilijoiden tunnistamiseen ja räätälöityjen ratkaisujen rakentamiseen heille, koska urheilijamäärät ovat niin pienet, ettei esimerkiksi lajikohtaisten ohjelmien rakentaminen useaan lajiin ole realistista tai kannattavaa.

“

Tunnistetut lahjakkuudet pitäisi saada vietyä nivelvaiheesta jotenkin sujuvammin läpi. Niillä olisi sitä tukea saatavilla, kun sitä eniten tarvitaan.

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta (TKI)

Tiedon ja teknologian käytännön jalkautus valmennukseen.

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta (TKI) on yksi keskeinen osa huippu-urheilua, koska huipputasolla marginaalit ovat usein hyvin pieniä. Huippu-urheilun TKI-toiminta on usein käytännönläheistä soveltavaa kehittämistä. Kilpailtaessa aivan kansainvälisellä huipulla etsitään jokaista mahdollista kilpailuetua muihin urheilijoihin nähden. Pienikin etu esimerkiksi harjoittelussa, palautumisessa, taktiikassa tai välineissä voi ratkaista voiton. TKI-toiminta mahdollistaa kilpailuetujen syntymisen, mutta vain jos ne ovat käytännössä sovellettavissa. Haastattelussa korostui, että valmennuksen tieteellinen tuki, välinekehitys, data-analytiikka ja teknologian hyödyntäminen tulisi olla integroitu urheilun arkeen.

Huippu-urheilun TKI-toiminnassa keskeistä on viimeisimmän tiedon ja osaamisen siirtäminen urheilun sovellettavaksi käytäntöön mahdollisimman nopeasti. Se onkin keskeinen osa jatkuvaa osaamisen kehittämistä. Haastatte- luissa korostui lisäksi se, että TKI-toiminnan tulee olla innovatiivista, rohkeaa ja pitkäjänteistä, jotta siitä voi syntyä kilpailuetua kansainvälisellä tasolla.

Huippu-urheilun TKI-toimintaan liittyen päivittäisvalmennuksen datan keruun tulee olla systemaattista. Se vahvistaa tutkimuksen, valmennuksen ja valmentautumista tukevan asiantuntijatoiminnan yhteyttä ja tiedon hyödynnettävyyttä valmentautumisen tukena. Haastatteluissa nousi tärkeänä TKI-toiminnan reagointikyky valmennuksen tarpeisiin, joka tulee varmistaa riittävällä ja pitkäjänteisellä rahoituksella.

“

Tutkimuksen tulokset pitää olla käytettävissä – oikeille urheilijoille, oikeaan aikaan.

“

Tutkimuksella on keskeinen rooli, mutta vain jos se linkittyy valmentajien ja urheilijoiden arkeen.

Taloudelliset resurssit

Täysipäiväisen valmentautumisen, ammattivalmennuksen ja osaamisen mahdollistaminen.

Riittävät taloudelliset resurssit valmentautumiseen ja huippu-urheilun tukemiseen nousivat haastatteluissa esille selkeinä menestystekijöinä. Ilman rahaa on vaikea rakentaa toimintaa, joka tuottaisi menestystä. Raha varmistaa, että valmentautuminen voi olla täysipäiväistä, siihen on tarjolla riittävä osaaminen ja hyvät olosuhteet, eikä näiden osalta tarvitse tehdä kompromisseja. Haastateltavien näkemys oli, että urheilijan ja valmentajan täysiammatillisuus on kriittisen tärkeää, jos halutaan pärjätä kansainvälisellä tasolla. Tämä alkaa olla arkipäivää jo lähes lajissa kuin lajissa. Samoin valmentautumista tukevien muiden asiantuntijoiden tulee täysipäiväisesti pystyä keskittymään huippu-urheiluun.

Osaltaan talousnäkökulma ja sen pitkäjänteisyys myös vaikuttaa siihen, kuinka houkuttelevalta huippu-urheilijan tai valmentajan urapolku näyttää. Urheilijan polulle tulisi saada riittävän paljon potentiaalisia urheilijoita, joista ajan myötä kehittyvät ja valikoituvat ne lahjakkaimmat ja motivoituneimmat, joilla on mahdollisuuksia pärjätä globaalissa kilpailussa. Valmentajiksi tulisi saada motivoituneita henkilöitä, jotka uskaltavat yhtä lailla heittäytyä huipun tavoittelun vaatimaan elämään. Jos urapolku ammattivalmentajana näyttää taloudellisessa mielessä liian haastavalta, on paljon vaikeampi saada riittävästi motivoituneita yksilöitä mukaan.

“

Raha on väline siihen, että osaaminen on tapissa ja kompromissit minimissä.

“

Jos kovimmat kilpailijat ovat täysammattilaisia ja sinä et, niin harvassa lajissa voi siltä pohjalta pärjätä.

Rakenne ja toimintatapa

Selkeä järjestelmä, päämäärätietoisuus ja johtaminen.

Huippu-urheilua tukevan järjestelmän täytyy rakentua siten, että se mahdollistaa huippu-urheilijan laadukkaan arkivalmentautumisen ja kilpailemisen. Järjestelmän tarjoama tuki tulee kohdentua huippu-urheilun arkeen ja mahdollistaa sekä urheilijalle että valmentajalle täysipäiväisen keskittymisen valmentautumiseen. Toimivassa järjestelmässä tieto ja osaaminen siirtyvät avoimesti ja systemaattisesti tarvittaville tahoille, ja yhteen hiileen puhaltaminen on aitoa ja välitöntä. Haastateltavien mukaan myös järjestelmän, organisaatioiden ja kaikkien toimijoiden tulee edistää voittamisen kulttuuria. Korkea vaatimustaso, jatkuva oman tekemisen arviointi ja kehittäminen tulee olla läpileikkaavaa kaikilla tasoilla, ylimmästä johdosta lähtien.

Huippu-urheilun ohjauksen tulee olla määrätietoista ja strategisesti harkittua. Haastateltavat peräänkuuluttivat johtajilta kykyä ottaa vastuuta ja tehdä myös epämieluisia päätöksiä, erityisesti niukkojen resurssien kohdentamisen suhteen.

“

Järjestelmän tulisi huokua yksinkertaisuutta ja selkeyttä.

“

Järjestelmän tulee edistää voittamisen kulttuuria.

“

Huippu-urheilua pitää keskittää ja johtaa paremmin.

SUOMALAISEN
URHEILUJÄRJESTELMÄN
VAHVUUDET JA HAASTEET
KANSAINVÄLISEN
MENESTYKSEN
NÄKÖKULMASTA

3 SUOMALAISEN URHEILUJÄRJESTELMÄN VAHVUUDET JA HAASTEET KANSAINVÄLISEN MENESTYKSEN NÄKÖKULMASTA

Kolmannessa luvussa esitetään haastateltavien näkemykset siitä, mitkä asiat nykyisessä suomalaisessa urheilujärjestelmässä tukevat ja toisaalta haastavat kansainvälisen huippu-urheilumenestyksen saavuttamista. Haastateltavien mukaan Suomen vahvuudet painottuvat kehitysvaiheen tukemiseen, erityisesti junioreissa. Järjestelmä tarjoaa suhteellisen yhdenvertaisen ja laadukkaan polun nuorille lahjakkuuksille. Haasteet alkavat korostua erityisesti siirryttäessä huipputasolle ja ammattilaistumiseen (20+ ikävaiheessa), jossa nykyiset rakenteet eivät enää riitä vastaamaan kansainvälisiin vaatimuksiin.

3.1 Huippu-urheilumenestystä tukevat asiat Suomessa

Urheiluakatemit ja kaksoisuramalli

Suomalainen kaksoisuramalli ja urheiluakatemit keräsivät merkittävästi kiitosta haastatelluilta. Suomessa on hyvin organisoitu järjestelmä, joka tukee nuorten urheilijoiden harjoittelua ja opiskelua erityisesti toisella asteella. Urheiluakatemit mahdollistavat nuorille urheilijoille osaavaa valmennusta ja asiantuntijatukea arkiharjoitteluympäristöihin. Tämä on tärkeä tuki nuorten potentiaalisten urheilijoiden kasvattamiselle kohti huippuvaihetta.

Asiantuntijatuki ja urheilijan kokonaisvaltainen huomioiminen

Haastatteluissa nostettiin esille asiantuntijatoiminnan olevan monessa tapauksessa hyvänä tukena ja kiinteänä osana urheilijan kokonaisvaltaista valmentautumista. Osaavaa asiantuntijatukea monella eri alalla on saatavilla urheilijoiden ja valmentajien päivittäisvalmennuksen tueksi koko urheiluakatemia- ja valmennuskeskusverkon kautta. Eri osaamisalojen verkostotoiminta mahdollistaa yhteistyön ja tiedonvaihdon asiantuntijoiden välillä.

Harjoitteluolosuhteet

Isossa kuvassa ja monen lajin näkökulmasta Suomesta löytyvät harjoitteluolosuhteet täyttävät kansainväliset vaatimukset. Haastateltavien mukaan monessa lajissa olosuhteet ovat jopa erinomaiset, verrattuna moniin kilpailijamaihin. Poikkeuksiakin toki on, ja joidenkin lajien osalta puutteet ovat merkittäviä, mikä on johtanut esimerkiksi leiritykseen kokonaan ulkomailla. Lisäksi joissain ympäristöissä voi olla haasteita saada huippu-urheilun kannalta parhaita harjoitusajkoja. Paraurheilun näkökulmasta haasteet suorituspaikkojen saavutettavuudessa ja puutteet paraurheilun spesifeissä tarpeissa nousevat joidenkin lajien kohdalla vahvasti esille.

3.2 Huippu-urheilumenestystä rajoittavat tekijät Suomessa

Kunnianhimon ja vaatimustason puute

Keskeinen ongelma suomalaisessa huippu-urheilussa oli haastateltavien mukaan puutteita kunnianhimossa ja kansainvälisen vaatimustason mukaisessa arjen tekemisessä. Monelta osin tyydytään liian vähään, esimerkiksi pelkkään arvokisoihin pääsemiseen. Haastateltavien näkemyksen mukaan monelta urheilijalta, valmentajalta ja muilta toimijoilta puuttuu ymmärrys siitä, mitä kansainvälisen tason tekeminen urheilijan ja valmentajan arjessa oikeasti tarkoittaa. Harjoittelun, palautumisen ja elämänhallinnan kokonaisvaltainen vaatimustaso jää usein jälkeen kansainvälisistä standardeista. Urheilijoilta peräänkuulutettiin valmiutta ottaa vastuuta omasta urheilu-urastaan ja sitoutua oikeasti huippu-urheilijan elämään.

Valmentajilla tulee olla lajianalyysiin ja kansainvälisistä kilpailijoista hankittuun tietoon pohjautuen ymmärrys siitä, miten huipulle edetään ja millä tasolla eri ominaisuudet urheilijalla tulee olla missäkin kehitysvaiheessa. Valmentautumista tukevilla asiantuntijoilla täytyy yhtä lailla olla ymmärrystä ja tuntemusta siitä, mitä laji vaatii kansainvälisellä tasolla ja miten oman osaamisalan huiput maailmalla työskentelevät. Huippu-urheilua tukevien organisaatioiden, kuten lajiliittojen, tulee ymmärtää realiteetit, joita kansainväliselle tasolle nouseminen lajissa vaatii, ja toimia sen mukaisesti mahdollistaen urheilijoille ja valmentajille valmentautumisen ja kilpailemisen ilman kompromisseja.

Yhtä aikaa haastateltavat tunnistivat yhteiskunnalliset ja kulttuuriset tekijät ilmiön taustalla. Huippu-urheilu ja sinne tähtäävä urheilu on raakaa tekemistä, joka ei aina näyttäydy houkuttelevana urapolkuna. Suomen kaltaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa ulkoiset houkuttimet huippu-urheilijan uralle lähtemiselle ovat vähissä, ja urheilijan oma sisäinen palo urheiluun ja kilpailemiseen täytyy olla äärimmäisen kova. Haastateltavat kuvasivat yleisesti yhteiskunnassa vallitsevan ilmapiirin olevan ”vaatimista vastaan”, ja tämän näkyvän selvästi esimerkiksi nuorissa urheilijoissa. Valmentajat eivät uskalla vaatia urheilijoilta, koska se voi johtaa liian herkästi harrastamisen lopettamiseen tai muihin haasteisiin. Vähäisistä harrastajista halutaan pitää kynsin hampain kiinni ja asioita tehdään tämän takia heikoimman tason mukaan. Tämä johtaa siihen, että parhaimmat eivät saa harjoittelusta riittävää vastetta ja eivätkä kehity optimaalisella tavalla. Haastateltavien mukaan suomalainen kulttuuri ei tue menestymisen tavoittelua, ja huippu-urheiluun tähtäävä harjoittelu nähdään liian kovana vaatimuksena.

“

Yhteiskunnan tasapäistämisen kulttuuri ei tue huippulahjakkuutta ja korkeaa vaatimustasoa.

“

Voittamisen kulttuuria löytyy harvoilla.

“

Valmentajat pelkäävät vaatia... Anna 100 % tai mene kotiin.

“

Asioita voi tehdä ihan hyvin tai ok, mutta jos puhutaan siitä, mitä se vaatii... niin Suomessa ei tehdä tarpeeksi.

Valmentajien toimintaedellytysten ja huipputason valmennusosaamisen puute

Urheilijoiden ohella valmentajien edellytykset toimia täyspäiväisesti huippu-urheilussa nousivat haastatteluis- sa selkeäksi haasteeksi Suomessa. Liian harvalla huippuvaiheen urheilijan valmentajalla on mahdollisuus valmentaa työkseen kokoaikaisesti ja olla tätä kautta riittävästi mukana urheilijan arjessa. Muutenkin valmentajien asema ja arvostus Suomessa huolestuttivat monia haastateltavia. Itsekin valmentajana toimineet kuvasivat tapauksia, joissa valmentamista oikeana ammattina on kyseenalaistettu ja vähätelty. Valmentajat saattavat kokea olevansa yksin ja vailla riittävää tukea työhönsä.

Suomessa on paljon hyvää perustason valmennusosaamista ja kouluttautuneita valmentajia sekä valmentautumista tukevia asiantuntijoita. Usean haastateltavan näkemys oli se, että kansainvälisen huipputason osaaminen ja vaatimustason ymmärtäminen on vajavaista. Yksinkertaisesti globaalissa kilpailussa mukana olleita, saati menestyneitä valmentajia on Suomessa liian vähän. Oppia pitää hakea rohkeammin muiden maiden valmentajilta ja sieltä, missä arvokisojen mitalisteja ja kovimpien sarjojen huippuja tehdään.

Paraurheilussa Suomessa selkeäksi pullonkaulaksi on tunnistettu valmennuksen saatavuus. Paraurheilusta kiinnostuneita, saati siihen erikseen kouluttautuneita valmentajia on liian vähän, eikä potentiaalisille urheilijoille aina saada valmentajaa.

“

Ei voi valmentaa maailman huipulle osa-aikaisesti, eikä yksin.

“

Se on ihan eri peli, kun lähdetään tekemään sitä huippuvaihetta – siellä tarvitaan eri pelikirja.

Huippu-urheilun arvostuksen puute

Huippu-urheilun ja -urheilijoiden arvostuksen puute Suomessa nostettiin useamman haastateltavan toimesta esille ongelmakohtana. Ilmiö kytkeytyy olennaisesti myös urheilijoiden ja valmentajien halukkuuteen heittäytyä ja sitoutua kansainväliselle tasolle tähtäävään valmentautumiseen ja elämään. Huippu-urheilijan ja valmentajan polku ei ole Suomessa houkutteleva ja selkeä. Taloudellisten seikkojen lisäksi, ja joissain tapauksissa jopa niitä vahvemmin, houkuttelevuutta laskee tunne siitä, ettei huippu-urheilua ammattina arvosteta yhteiskunnassa. Urheilijalta tai valmentajalta saatetaan tiedustella, mitä hän ”oikeasti” aikoo työkseen tehdä.

“

Ihmiset on sitä mieltä, että kuka hullu valmentaa talkoilla, kuka hullu urheilee, jos ei se saa edes 500 euroa kuussa palkkaa.

“

Ei meillä ole oikeasti mitään huippu-urheilun kulttuuria tässä maassa. Urheilu on vähän niin kuin harrastus, jota katsotaan sivusta. Sitten ihmetellään, kun ei tule mitaleita.

Rahoituksen pirstaleisuus ja vähäisyys

Haastateltavien mukaan selkeä haaste suomalaisten menestymiselle on taloudellisten resurssien puute. Globaalissa kilpailussa Suomessa huippu-urheilun parissa pyörivät rahavirrat ovat auttamattomasti liian pienet. Lisäksi ne hajautuvat isolle määrälle lajeja ja toimijoita. Suomen valtion liikuntabudjetin huippu-urheiluosuus on eri tulokintojen mukaan 18–41 miljoonaa euroa. Yritysten urheiluun kohdistuvat sponsorointirahat ovat Suomessa muihin Pohjoismaihin verrattuna huomattavasti pienemmät. Tämä johtaa siihen, että liian harva urheilija ja valmentaja voi toimia huippu-urheilussa täyspäiväisenä ammattilaisena keskittyen vain valmentautumiseen. Arjessa joudutaan tekemään liikaa kompromisseja. Pienet resurssit näkyvät haasteina kaikilla huippu-urheilun osa-alueilla, mutta urheilijoiden ja valmentajien ammattilaisuuden puute on yksi selkeimmistä kehityskohteista suhteessa kilpailijamaihin. Lisäksi haasteena on se, että resursointi tapahtuu monessa asiassa vuodeksi kerrallaan, joka ei tue parhaalla mahdollisella tavalla pitkäjänteistä ja systemaattista toimintaa ja sen kehittämistä. Toki haastatteluissa tuotiin esille myös esimerkkejä yksittäisistä tapauksista, joissa suoraviivaisesti maailman huipulle noussut urheilija on kokenut saaneensa hyvin tukea ja tukijärjestelmän olleen selkeä, mutta nämä kokemukset ovat harvassa.

“

Jos kovimmat kilpailijat ovat täysammattilaisia ja sinä et, niin harvassa lajissa voi siltä pohjalta pärjätä.

Järjestelmän hajanaisuus ja tehottomuus

Suomalainen huippu-urheilujärjestelmä on haastateltavien mukaan liian hajanainen ja suuri suhteessa maan kokoon ja urheilijamäärään. Eri tahoilla tehdään osin päällekkäisiä tehtäviä, eivätkä roolitukset toimijoiden välillä ole selkeitä. Johtamisen haasteet ja johtajuuden epäselvä roolitus ovat näkyneet epämääräisyytenä ja tehottomuutena. Lisäksi yhteistyössä ja tiedon jakamisessa olisi parannettavaa monella tasolla, ja keskeisten toimijoiden välillä on ollut haavoittavissa luottamuspulaa. Haastattelujen perusteella suomalaisessa urheilussa esiintyy lajien välistä kateutta ja toisaalta lajien sisäisiä kuppikuntia, jolloin on tyypillistä, että ei jaeta avoimesti osaamista eikä illoita aidosti toisen onnistumisesta. Lisäksi osa haastateltavista koki, että suomalaiseen järjestelmään on lisätty uusia rakenteita ilman riittävää arviointia siitä, tulisiko samalla purkaa vanhoja tai hyödyntää olemassa olevia rakenteita tehokkaammin.

Hajanaisessa järjestelmässä myös asiantuntijuuden, tiedon ja osaamisen täysimääräinen hyödyntäminen on haasteellista. Esimerkiksi asiantuntijatoiminnan organisoinnissa on ollut haasteita, eikä kaikkea osaamista ja resursseja ole saatu täysimääräisesti käyttöön eri tilanteisiin. TKI-toiminnan integroituminen osaksi valmennuksen arkea on vajavaista, ja tutkitun tiedon vieminen kentälle ei aina toteudu optimaalisesti. Haastatteluissa nostettiin esille myös hiljaisen tiedon ja kokemuksen eteenpäin siirtämisen tärkeys, jota tällä hetkellä haastateltavien mukaan tehdään liian vähän.

“

Pitää päättää, mitä tavoitellaan... enemmän valintaa ja strategia sen mukaan.

“

Yhteinen suunta ja vastuunjako – muuten jokainen tekee omaa maratoniaan eri suuntaan.

“

Meillä on tosi paljon tutkimustietoa olemassa, mutta sen soveltaminen arjen valmennustyöhön jää usein tekemättä – ne maailmat ei kohtaa riittävästi. Tarvitaan rakenteita ja rooleja, jotka yhdistävät tutkimuksen ja käytännön.

Haasteet lahjakkuuksien tunnistamisessa ja tukemisessa

Haastatteluissa nousi esiin, että Suomessa ei ole yhtenäistä ja järjestelmällistä toimintamallia urheilulahjakkuuksien tunnistamiseen. Toiminta on lajikohtaista ja joissakin lajeissa se on onnistunutta, kun taas toisissa se on heikompaa. Tämä nähtiin haasteena erityisesti pienenevien ikäluokkien Suomessa. Tavoitteena tulisi olla potentiaalisimpien urheilijoiden varhainen tunnistaminen sekä heidän kehityspolkinsa pitkäjänteinen ja kokonaisvaltainen tukeminen. Lisäksi tavoitetilaksi nostettiin urheilijoiden joustava siirtyminen ja ohjaaminen lajeista toiseen silloin, kun heidän lahjakkuutensa arvioidaan soveltuvan paremmin toiseen lajiin. Tämä edellyttää lajien välistä yhteistyötä ja selkeitä käytäntöjä urheilijaresurssien tehokkaaseen hyödyntämiseen.

“

Nivelvaiheessa tehtyt virheet voivat tuhota koko kehityskaaren.

“

Meillä ei ole järjestelmää, jossa systemaattisesti tunnistettaisiin lahjakkuudet riittävän varhaisessa vaiheessa ja tarjottaisiin heille polku kohti huippua – moni tippuu matkalla tai ei koskaan tule edes huomioiduksi.

4

**KEHITYSKOHTEET
JA TOIMENPIDE-
EHDOTUKSET HUIPPU-
URHEILUMENESTYKSEN
PARANTAMISEKSI**

4 KEHITYSKOhteET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET HUIPPU-URHEILUMENESTYKSEN PARANTAMISEKSI

Pienryhmätyöstöjen, haastattelujen ja sidosryhmäkyselyn pohjalta on tunnistettu asiakokonaisuuksia, joiden kehittäminen on kriittistä suomalaisen huippu-urheilun kansainvälisen menestyksen parantamiseksi. Esille nousseet asiat liittyvät sekä yksilöiden että koko järjestelmän toimintaan ja vaativat laaja-alaista kehittämistä. Asiakokonaisuudet on jäsennetty kolmeen tasoon: toimintakulttuuriin, strategiseen ja järjestelmätasoon sekä urheilun operatiiviseen tasoon. Toimintakulttuuri luo perustan, strateginen taso tekee valinnat ja kohdentaa, ja operatiivinen taso muuttaa käytännöt tuloksiksi. Näiden tasojen johdonmukainen kehittäminen luo perustan sille, että suomalainen huippu-urheilu voi vastata kansainvälisen kilpailun vaatimuksiin tulevaisuudessa nykyistä paremmin.

Kehityskohteiden yhteyteen on esitetty konkreettisia ehdotuksia toimenpiteistä ja niiden käynnistäjistä. Käynnistävän tahon vastuulla on koota tarvittavat toimijat yhteen toimenpiteen edistämiseksi ja varmistaa, että kyseinen toimenpide toteutuu. Lisäksi on kirjattu, missä järjestyksessä toimenpiteitä olisi ryhdyttävä toteuttamaan ja milloin niiden tulisi valmistua tai vaihtoehtoisesti muodostua pysyväksi uudeksi toiminnaksi tai toimintatavaksi.

Useat toimenpide-ehdotukset ovat saman suuntaisia kuin Huippu-urheilun ulkoisessa arvioinnissa vuodelta 2022 (ks. Storm & Nielsen 2022; Michelsen ym. 2022). Useat arvioinnin suositukset eivät ole tämän selvitystyön perusteella toteutuneet. Tässä raportissa esitettäväksi toimenpiteiksi ovat valikoituneet kaikista tärkeimmät ja ensi sijassa käynnistettävät toimet. Paremmen huippu-urheilumenestyksen saavuttamiseksi on ensiarvoisen tärkeää, että näihin toimenpiteisiin tartutaan viipymättä.

4.1 Toimintakulttuuri

Arjen kulttuurin muuttaminen – vaatiminen normaaliksi

Kansainvälistä huippu-urheilumenestystä tavoitellessa pitää voida vaatia päivittäin paljon kaikilta prosessiin osallistuvilta tahoilta. Kunnianhimo, sitoutuminen, suunnitelmallisuus, tekemisen taso ja kova työnteke ovat keskiössä urheilun arjessa. Urheilijan tulee olla vastuussa omasta urheilijan urastaan ja arjen valinnoistaan. Vaatimustason nosto ei kuitenkaan kosketa vain urheilijoita, vaan myös valmentajia, asiantuntijoita, johtajia ja kaikkia huippu-urheilun parissa toimivia. Erinomaisuuden tavoittelusta tulee tehdä yhteinen normi jo huipulle valmistavassa vaiheessa. Ymmärrystä ja oppia kansainvälisen vaatimustason mukaisesta toiminnasta tulee hankkia ja levittää laajemmin. Tässä voidaan käyttää apuna menestyneiden huippu-urheilijoiden ja valmentajien esimerkkejä.

Toimenpiteet

1. VIESTITÄÄN HUIPPU-URHEILUN VAATIMUSTASON JA KUNNIANHIMON KULTTUURISTA SEKÄ TOIMINTATAVOISTA

- Tehdään menestyneiden urheilijoiden esimerkit näkyväksi nuorille esimerkiksi ”esikuvakiertueella”
- Tuodaan esille huippu-urheilusta ja korkean vaatimustason mukaisesta tekemisestä saatavia positiivisia vaikutuksia
- Luodaan mentorointiohjelma nuorille potentiaalisille tulevaisuuden huippu-urheilijoille, jossa kokeneet/uransa päättäneet huippu-urheilijat jakavat kokemuksia
- Tuetaan urheilijoita kansainväliseen yhteistyöhön ja oppien hakemiseen maailman parhailta
- Tuetaan valmentajia vaatimustason johtamisessa

+ **Vaikutuskohde:**
Kunnianhimo ja vaatimustaso

+ **Toimenpiteen käynnistäjä:**
Olympiakomitea ja Paralympiakomitea

+ **Aikataulu:**
Käynnistetään heti, jatkuva toiminta

Yhteistyön ja avoimuuden kulttuurin kasvattaminen

Yhteistyössä ja tiedon jakamisessa on parannettavaa monella tasolla suomalaisessa urheilussa. Haastattelujen perusteella Suomessa esiintyy lajien välistä kateutta ja toisaalta lajien sisäisiä kuppikuntia. Kansainvälisen huippu-urheilun menestysmahdollisuuksien edistämiseksi on erittäin tärkeää, että paras mahdollinen osaaminen ja kokemus olisi mahdollisimman laajasti suomalaisen urheilun käytettävissä. On tärkeää edistää osaamisen jakamista ja yhteistyötä lajien sisällä, yli lajirajojen ja eri organisaatioiden välillä. Luottamusta ja avointa keskustelukulttuuria tulee edistää arjen tekemisen ympärillä.

4.2 Strateginen ja järjestelmätaso

Huippu-urheilun tavoitteiden määrittely ja strategiset valinnat

Suomessa pitää päättää, mitä huippu-urheilumenestystä tavoitellaan ja millä kriteereillä urheilijoita ja lajeja priorisoidaan. Sen pohjalta tulee tehdä strategisia valintoja ja toimia systemaattisesti niiden mukaan. Valinnat ovat erilaisia riippuen siitä, halutaanko ensisijaisesti olympia- ja paralympiamitaleja, mahdollisimman paljon ammatillaisia joukkuelajien kovimpiin sarjoihin, laajaa menestystä arvokisoissa eri lajeissa tai jotain muuta. Tämän selvitystyön perusteella valinta on tehtävä ja uskallettava lähteä viemään suomalaisen huippu-urheilun yhteistä suuntaa kyseistä tavoitetta kohti vahvemmin, vaikka se tarkoittaisikin myös vaikeita päätöksiä.

Toimenpiteet

2. MÄÄRITETÄÄN SUOMALAISEN HUIPPU-URHEILUN MENESTYSTAVOITTEET

- Määritetään, mitkä tahot päättävät huippu-urheilun menestystavoitteet
- Määritetään, mitä haluttu menestys suomalaisessa huippu-urheilussa on
- Luodaan tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi

+ Vaikutuskohde:

Tavoitteiden määrittely ja strategiset valinnat, vaatimustaso

+ Toimenpiteen käynnistäjä:

OKM

+ Aikataulu:

Käynnistetään heti, valmistuminen 2026 Q2 aikana

Huippu-urheilun järjestelmän ja johtamisen terävöittäminen

Tarkennettujen tavoitteiden ja strategisten valintojen määrittelyssä on oltava selvää, kuka tekee päätökset ja miten päätöksenteko etenee. Huippu-urheiluun tulee rakentaa selkeä ja tehokas johtamismalli, jossa vastuut ja roolit on määritelty selkeästi. Päätöksenteon täytyy olla läpinäkyvää ja osallistavaa, mutta samalla roolit on oltava niin selkeästi määritelty, että päätöksenteko voi olla myös tarvittaessa nopeaa ja ketterää. Huippu-urheilun järjestelmän rakennetta tulee yksinkertaistaa ja keventää. Resurssien kohdistumista huippu-urheiluarjen toimintaan tulee tehostaa ja vähentää resurssien kohdistumista rakenteisiin ja byrokratiaan. Lisäksi rakenteiden tulee mahdollistaa sujuva yhteistyö ja tiedonkulku organisaatioiden välillä.

Toimenpiteet

3. UUDISTETAAN JA SELKEYTETÄÄN HUIPPU-URHEILUN JÄRJESTELMÄ SEKÄ JOHTAMISMALLI

- Määritetään eri toimijoille selkeät roolit, vastuut ja päätöksentekoprosessit

+ Vaikutuskohde:

järjestelmän ja johtamisen terävöittäminen, vaatimustaso, yhteistyö ja avoimuus

+ Toimenpiteen käynnistäjä:

OKM

+ Aikataulu:

Käynnistetään toimenpiteen 2. jälkeen, valmistuminen 2026 loppuun mennessä

4. LUODAAN HUIPPU-URHEILUTOIMIJOILLE TOIMINNAN SEURANTA- JA ARVIOINTIJÄRJESTELMÄ

- Laaditaan kaikille huippu-urheilutoimijoille tavoitteet, toimenpiteet ja toiminnan mittarit, joiden perusteella toimintaa arvioidaan säännöllisesti

+ Vaikutuskohde:

Vaatimustaso, kunnianhimo, järjestelmän ja johtamisen terävöittäminen

+ Toimenpiteen käynnistäjä:

OKM

+ Aikataulu:

Käynnistetään toimenpiteen 3. jälkeen, valmistuminen 2027 Q2 aikana

Huippu-urheilun rahoituksen kasvattaminen ja nykyrahoituksen priorisointi

Selvitystyön perusteella on selvää, että Suomen huippu-urheilun rahoitus on jäljessä kansainvälisiä kilpailijamaitamme. Erityisesti urheiluun suuntautuvan sponsorirahan määrä on pienempi, ja asian korjaamisessa on Suomessa iso haaste. Tähän kytkeytyy kaupallisen ymmärryksen ja liiketoimintaosaamisen parantaminen huippu-urheilun parissa, niin urheilijoiden kuin muidenkin toimijoiden osalta.

Valtion huippu-urheiluun ohjaaman rahoituksen kasvu ei ollut haastateltavien mielestä todennäköistä, joskin sitä peräänkuulutettiin voimakkaasti, mikäli huippu-urheilumenestys oikeasti tunnustetaan yhteiskunnan tasolla merkittäväksi tavoitteeksi. Nykyrahoituksen osalta nähtiin laajasti tarve ohjata julkista rahoitusta pienemmälle määrälle urheilijoita ja lajeja, jotta tukisummaa voidaan kasvattaa ja tätä kautta saada niillä parempaa vaikuttavuutta. Nykyistä pitkäjänteisemmät (esimerkiksi 3–5 vuotta) rahoitusratkaisut tukisivat systemaattista huippu-urheilutoimintaa ja sen kehittämistä nykyistä paremmin. Lisäksi tuettavilta tahoilta odotetaan toiminnan vaatimustason nostoa, aiempaa tarkempaa toiminnan seurantaa ja lopulta kehitys- ja tulostavoitteiden täyttymistä edellytyksenä tuen jatkumiselle.

Toimenpiteet

5. KEHITETÄÄN HUIPPU-URHEILUN RAHOITUKSEN KOHDENTAMISTA

- Määritetään selkeä kriteeristö, jonka perusteella tukea priorisoidaan lajeille, urheilijoille ja heidän valmentajilleen menestystavoitteiden mukaisesti
- Pitkäjänteistetään taloudellista tukea pidemmällä (3–5 vuoden) tukipäätöksillä
- Kohdennetaan rahoitusta huippu-urheilun toimijoille määritettyjen roolien ja vastuiden mukaisesti

+ Vaikutuskohde:

Rahoituksen priorisointi, ammattilaisuus, valmentajien asema

+ Toimenpiteen käynnistäjä:

OKM

+ Aikataulu:

Käynnistetään toimenpiteen 4. jälkeen, valmistuminen 2027 loppuun mennessä

6. KASVATETAAN HUIPPU-URHEILUN RAHOITUSTA SEKÄ JULKISELTA ETTÄ YKSITYISELTÄ SEKTORILTA

- Kasvatetaan huippu-urheilun julkista rahoitusta
- Kehitetään kumppanuusmalleja yksityisen sektorin kanssa
- Koulutetaan urheilijoita ja urheilijoiden tiimejä liiketoimintaosaamisessa

+ Vaikutuskohde:

Huippu-urheilun rahoituksen kasvattaminen sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta

+ Toimenpiteen käynnistäjä:

Olympiakomitea

+ Aikataulu:

Käynnistetään heti, jatkuva toiminta

4.3 Urheilun operatiivinen taso

Urheilijoiden aseman ja toimintaedellytysten parantaminen

Suomalaisen huippu-urheilumenestyksen edistämiseksi urheilijoiden asemaa ja toimintaedellytyksiä tulee parantaa. Tämä edellyttää ensisijaisesti ammattilaisuuden vahvistamista. Taloudellisten resurssien riittävyys ja pitkäjänteisyys ovat keskeisiä, jotta urheilijat voivat keskittyä täysipäiväiseen ja laadukkaaseen valmentautumiseen ilman kompromisseja. Lisäksi on tärkeää, että urheilijoille tarjotaan laadukasta asiantuntijatukea ja mahdollisuuksia kehittyä kansainvälisessä ympäristössä. Urapolkujen houkuttelevuutta ja arvostusta yhteiskunnassa on vahvistettava, jotta lahjakkaat yksilöt omistautuvat huippu-urheiluun.

Toimenpiteet

7. EDISTETÄÄN URHEILIJOIDEN AMMATTILAISUUTTA

- Lisätään tietoa huippu-urheilijan urasta ammattina viestinnällisin keinoin
- Kehitetään huippu-urheilun rahoitusmalleja siten, että ne tukevat pitkäjänteisesti urheilijoiden valmentautumista ilman kompromisseja
- Koulutetaan urheilijoita ja urheilijoiden tiimejä liiketoimintaosaamisessa
- Kehitetään ammattiurheilijoiden sosiaaliturvaa
- Luodaan kansallinen malli ammattiurheilijan polusta, josta lajit voivat tehdä omia versioitaan

+ Vaikutuskohde:

Ammattilaisuus, vaatimustaso, rahoituksen kasvu

+ Toimenpiteen käynnistäjä:

Olympiakomitea

+ Aikataulu:

Käynnistetään heti, jatkuva toiminta

Valmentajien aseman ja huippuvaiheen osaamisen kehittäminen

Selvitystyössä nousi selkeänä kehityskohteena esille valmentajien toimintaedellytysten sekä huippu-urheilun valmentautumiseen liittyvän osaamisen parantaminen Suomessa. Tarvitaan lisää ammattivalmentajia, joilla on osaamista valmentaa urheilijoita aivan maailman absoluuttiseen kärkeen. Huippuvaiheen osaamisen kannalta keskeistä on moniammatillisen asiantuntijuuden integrointi valmennukseen ja eri alojen osaamisen kehittäminen huippu-urheilun tarpeista. Lisäksi kansainväliset koulutukset ja esimerkiksi kansainväliset vaihto-ohjelmat valmentajille toisivat tärkeää oppia maailmalta. Valmentajan urapolusta pitää saada selkeämpi ja houkuttelevampi, jotta yhä useampi haluaa lähteä tavoittelemaan huippuvalmentajan uraa. Valmentajien työhyvinvointiin ja jaksamiseen tulee kiinnittää huomiota.

Toimenpiteet

8. EDISTETÄÄN VALMENTAJIEN AMMATTILAISUUTTA JA LISÄTÄÄN AMMATTIVALMENTAJIEN MÄÄRÄÄ

- Kehitetään valtion tukea ja erilaisia rahoitusmalleja huippu-urheilun valmentajien palkkaukseen niin, että se mahdollistaa ammattivalmentajien määrän lisääntymisen ja pitkäaikaisemmat palkkaukset
- Luodaan koulutukseen ja osaamiseen perustuva valmentajien sertifiointijärjestelmä
- Määritetään eri ammattivalmentajapositioihin yhteneväiset vaatimustasot ja palkkaohjeistus sertifiointijärjestelmän perusteella sekä edellytetään tietyissä positioissa vähimmäispalkkaa
- Suojataan Urheiluvalmentaja-nimike

+ Vaikutuskohde:

Ammattilaisuus, valmentajan aseman kehittäminen, osaamisen kehittäminen, keskittäminen

+ Toimenpiteen käynnistäjä:

Olympiakomitea

+ Aikataulu:

Käynnistetään heti, jatkuva (tukimallit, sertifiointijärjestelmä: valmistuminen 2027 loppuun mennessä)

9. KEHITETÄÄN HUIPPUVAIHEEN VALMENNUSOSAAMISTA

- Luodaan mestari-oppipoika –yhteistyömalli, jossa menestyneet valmentajat jakavat tietotaitoa huippuvaiheen valmennuksesta eteenpäin valmentautumisprosessin yhteydessä
- Luodaan mentorointiohjelma valmentajille
- Parannetaan asiantuntijatyön huippuvaiheen osaamista ja rekrytoidaan huippuosaaajia tärkeimpiin lajeihin ja toimintaympäristöihin
- Koulutetaan huippuvalmentajia moniammatillisen tiimin johtamiseen
- Luodaan säännölliset toimet valmentajien kansainvälisen kokemuksen ja opin hankkimiseen, esim. kansainvälisiä vaihto-ohjelmia valmentajille sekä asiantuntijoille
- Lajiliitot tunnistavat oman lajinsa huippuvalmennuksen tason ja suunnittelevat systemaattisesti sen kehittämisen ja jatkuvuuden varmistamisen
- Päivitetään ammatillisen valmentajakoulutuksen (VAT, VEAT, korkeakoulutaso) sisältöjä huippu-urheilun vaatimusten näkökulmasta

+ Vaikutuskohde:

Valmennusosaaminen, vaatimustaso, kansainvälistyminen

+ Toimenpiteen käynnistäjä:

Olympiakomitea

+ Aikataulu:

Käynnistetään heti, jatkuva (valmentajakoulutusten sisältöjen päivitys valmistuminen 2027 loppuun mennessä)

10. PÄIVITETÄÄN LAJIEN HUIPPU-URHEILUN LAJIANALYYSI

- Lisätään lajien yleisavustuksen vaatimuksiin, että lajilla tulee olla ajantasainen lajianalyysi (vähimmillään kuvaus lajin tilanteesta Suomessa ja kansainvälisesti, viimeisen 10 vuoden aikana päivitettyinä)
- Edellytetään tehostamistukea saavilta lajiliitoilta tarkempaa lajianalyysiä:
 - Lajianalyysissa tunnistetaan lajin kansainvälinen vaatimustaso sisältäen fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset, tekniset, taktiset ja taidolliset vaatimukset mukaan lukien paralajit ja niiden erityispiirteet
 - Lajianalyysin osana luodaan laatukriteerit arjen valmentautumiseen huipulle pyrkivälle urheilijalle
 - Lajianalyysin osana luodaan huipulle pyrkivän urheilijan polun malli, jossa on tunnistettu tarpeelliset kehitysaskeleet kussakin ikävaiheessa (fyysiset, psyykkiset, taidolliset ominaisuudet)
 - Lajianalyysiin ja urheilijan polkuun sisällytetään kansainvälistymisen suunnitelma (missä vaiheessa ryhdytään hakemaan oppia kansainvälisesti, käymään ulkomailla leireillä/kisoissa ja mitä kautta se on lajissa helpointa/mahdollista, esim. lajiliiton valmiit kontaktit ja yhteistyötahot)

+ Vaikutuskohde:

Vaatimustaso, valmennusosaaminen, lahjakkuuksien tunnistaminen, kansainvälistyminen, TKI-toiminnan hyödyntäminen

+ Toimenpiteen käynnistäjä:

Olympiakomitea

+ Aikataulu:

Käynnistetään heti, valmistuminen 2026 loppuun mennessä; säännöllinen päivitys sen jälkeen

Huippu-urheilijoiden ja lajien keskittäminen parhaisiin toimintaympäristöihin

Parhaat urheilijat, valmentajat ja asiantuntijat pitää haastateltavien mukaan ohjata toimimaan parhaissa toimintaympäristöissä. Arkivalmentautuminen pitää päästä toteuttamaan hyvissä olosuhteissa, menestyksen tavoittelemaan tukevassa ympäristössä, johon on keskitetty myös lajin valmentautumisen kannalta olennainen osaaminen. Parhaassa tapauksessa toimintaympäristöihin voidaan rakentaa valmennusryhmiä, joissa sekä urheilijat että valmentajat pääsevät oppimaan toisiltaan ja kehittymään sopivan kilpailun kautta entistä paremmiksi. Joissakin tapauksissa voi olla tarpeen hakeutua kansainvälisiin toimintaympäristöihin.

Toimenpiteet

11. KESKITETÄÄN VALMENTAUTUMISTA PARHAISIIN TOIMINTAYMPÄRISTÖIHIN

- Tunnistetaan toimintaympäristöt, joihin urheilijat, valmentajat ja asiantuntijat on järkevää ohjata
- Kehitetään valittuja toimintaympäristöjä kansainvälisen vaatimustason (olosuhteet, osaaminen, valmennus, asiantuntijatuki, TKI, talous) mukaiselle tasolle
- Varmistetaan parhaille urheilijoille asiantuntijatoiminnan saatavuus arjessa ja myös leiri- ja kilpailuolosuhteissa
- Kehitetään tukikokonaisuutta siten, että se kannustaa muodostamaan yksilölajeihin valmennusryhmiä (huiput ja talentit) ammattivalmentajien ympärille
- Ryhmävalmennuksessa mukana nuoria valmentajia oppimassa ja kasvamassa kokeneemman opastuksessa (mestari-oppipoika -mallin tukeminen)

+ Vaikutuskohde:

Keskittäminen, osaaminen, vaatimustaso, yhteistyö, ammatillisuus, valmentajien asema

+ Toimenpiteen käynnistäjä:

Olympiakomitea

+ Aikataulu:

Käynnistetään heti, jatkuva (toimintaympäristöjen tunnistaminen ja kehittäminen käynnistetään toimenpiteen 3 jälkeen)

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan vahvistaminen käytännön valmennuksen tukena

Tutkimus-, kehitys- ja innovaatio (TKI)-toiminnan tulee olla tiiviisti kytkettynä arkivalmentautumiseen, jotta sillä saadaan vaikuttavuutta valmennukseen ja toiminnan kehittämiseen. Päivittäisvalmennukseen liittyvän harjoitus-, terveys- ja suorituskyskydatan keruun osalta vaatimusta tulee nostaa. Sen tulee olla luonnollinen osa valmennusta, jotta tutkittua tietoa pystytään hyödyntämään paremmin valmentautumiseen liittyvässä päätöksenteossa. Tutkimuksen ja huippu-urheilun yhteyden vahvistaminen mahdollistaa osaamisen, toimintatapojen ja menetelmien kehittymisen erityisesti huippu-urheilun tarpeiden pohjalta.

Lajeilla tulee olla TKI-ohjelma, joka nostaa esille lajikohtaiset TKI-tarpeet systemaattisesti. Rahoitusta tulee lisätä erityisesti huippu-urheiluun kohdistuvaan TKI-toimintaan. Tämä mahdollistaisi huippu-urheilun tarpeista lähtevän kehitystoiminnan ja sen, että se tukee huippu-urheilun arkea joustavasti, innovatiivisesti ja pitkäjänteisesti. Tämä mahdollistaa kilpailualueiden syntymisen kansainvälisellä tasolla. Tiedonjakoa ja viestintää vahvistamalla parannetaan tiedon ja osaamisen jalkautumista ja vaikuttavuutta huippu-urheilun arkeen.

Toimenpiteet

12. VAHVISTETAAN HUIPPU-URHEILUN TUTKIMUS-, KEHITYS- JA INNOVAATIOTOIMINTAA KÄYTÄNNÖN VALMENNUKSEN TUkena

- Luodaan toimintamalli lajikohtaisten TKI-tarpeiden tunnistamiseen ja niiden pohjalta TKI-ohjelmien luomiseen
- Luodaan toimintatavat TKI-toiminnan integroimiseksi valmentautumisen arkeen
- Edellytetään tukiurheilijoilta harjoittelun seuranta- ja testaustietojen järjestelmällistä keruuta
- Kehitetään Training 360 -järjestelmää vastaamaan huippu-urheilun tarpeita mahdollisimman monipuolisesti
- Kehitetään huippu-urheilun TKI-toiminnan rahoitusta pitkäjänteisesti

+ **Vaikutuskohde:**
TKI-toiminnan vahvistaminen,
osaamisen kehittäminen,
rahoituksen kasvattaminen

+ **Toimenpiteen käynnistäjä:**
KIHU

+ **Aikataulu:**
Käynnistetään heti, jatkuva (toimintamallit
TKI-tarpeiden tunnistamiseen ja tukiurheilijoilta
seuranta- ja testaustietojen keruu:
valmistuminen 2026 loppuun mennessä)

Kansainvälistymisen lisääminen

Huippu-urheilijoiden kehitystä tukee säännöllinen kansainvälinen toiminta, kuten leirit ja kilpailut, joissa urheilijat voivat kohdata eri maiden huippuja, omaksua uusia näkökulmia ja hyödyntää tarvittaessa kansainvälisten valmentajien osaamista. Riittävän aikainen ja jatkuva kansainvälinen kilpailutoiminta on välttämätöntä, sillä vain maailman parhaiden kohtaaminen paljastaa vaadittavan tason ja kehityskohteet. Kilpailusuunnitelmissa tulee huomioida huippukunnan ajoittaminen tärkeimpiin kilpailuihin, rankingjärjestelmien strateginen hyödyntäminen uran edistämiseksi sekä mahdollisesti talouden vahvistaminen palkintorahojen avulla. Kansainvälistymisen lisääminen on keskeistä kansainvälisen tason ymmärryksen lisäämisessä. Kansainvälisen toiminnan ja järjestelmien benchmarking ja oppien tuominen Suomeen on tärkeää, jotta osaaminen kasvaa.

Talanttien tunnistamisen, ohjaamisen ja tukemisen kehittäminen

Suomalaisessa huippu-urheilussa tulee kehittää lahjakkuuden ja potentiaalin monipuolista tunnistamista sekä yksilöllistä tukemista. Lahjakkuus ei useinkaan ilmene varhaisessa iässä, minkä vuoksi tarvitaan joustavia ja yksilöllisiä kehityspolkuja, joissa huomioidaan eri rytmit ja mahdollistetaan myös myöhäisempi esiinmurtautuminen. Tämä edellyttää valmentajien osaamisen kehittämistä lahjakkuuden tunnistamisessa ja arvioinnissa sekä seurantamalleja, jotka eivät mittaa vain nykyistä suorituskyyä, vaan myös potentiaalin keskeisiä piirteitä, kuten sitoutuneisuutta ja kehityshalukkuutta sekä psyykkisiä ominaisuuksia. Lisäksi valmentajia tulee rohkaista ohjaamaan urheilijoita lajeihin, joihin heidän ominaisuutensa soveltuvat parhaiten. Paraurheilun osalta potentiaalisten urheilijoiden tunnistaminen on erittäin keskeistä, ja systemaattista ohjausta vammattomien urheilusta paraurheiluun esimerkiksi loukkaantumisten yhteydessä kannattaisi kehittää merkittävästi.

Keskeistä on myös toimintaympäristöjen kehittäminen. Riittävästi resursoitujen ja osaavien valmennusyhteisöjen rakentaminen tukee nuorten urheilijoiden kokonaisvaltaista kasvua niin fyysisesti kuin psyykkisesti. Kohdennetut ohjelmat voisivat tarjota lupaaville urheilijoille yksilöllisiä resursseja ja asiantuntijatukea, mikä vahvistaisi mahdollisuuksia saavuttaa kansainvälinen huipputaso.

Toimenpiteet

13. KEHITETÄÄN TALENTTIEN TUNNISTAMISTA JA TUKEMISTA

- Selvitetään, millaisia järjestelmiä muissa maissa on käytössä ja millaisia tuloksia niillä on saatu, ja arvioidaan sen pohjalta tarvetta kehittää oma talenttien tunnistamisen järjestelmä Suomeen
- Rohkaistaan valmentajia ohjaamaan urheilijoita lajeihin, joihin heidän ominaisuutensa sopivat parhaiten
- Kehitetään tulos- ja ominaisuusseurantaa ja sen avulla tapahtuvaa talenttien kehittymisen seurantaa valmentautumisen osana
- Luodaan toimintamalli, miten paraurheilun mahdollisuuksia tuodaan suunnitelmallisesti esille urheilijoille osana pysyvien vammautumisten kuntoutusprosesseja.
- Käynnistetään ”Next Generation” -ohjelma, jonka tehtävänä on tukea nuoria huippupotentiaaleja
- Kehitetään paraurheilun ”Tulevaisuuden Tähdet” -ohjelmaa yhdessä Next Generation -ohjelman kanssa.
- Edistetään urheilun ja opiskelun yhdistämistä toisen asteen opintojen jälkeen

+ Vaikutuskohde:

Lahjakkuuksien tunnistaminen, yhteistyö ja avoimuus

+ Toimenpiteen käynnistäjä:

Olympiakomitea ja Paralympiakomitea

+ Aikataulu:

Käynnistetään heti, jatkuva
(selvitystyö ja ”Next Generation” -ohjelma:
valmistuminen 2026 loppuun mennessä)

Taulukko 1. Yhteenveto toimenpide-ehdotuksista.

Toimenpide		Käynnistäjä(t)	Aikataulu
1	Viestitään huippu-urheilun vaatimustason ja kunnianhimon kulttuurista sekä toimintatavoista	Olympiakomitea ja Paralympiakomitea	Käynnistys heti; jatkuva
2	Määritetään suomalaisen huippu-urheilun menestystavoitteet	OKM	Käynnistys heti; valmis 2026 Q2
3	Uudistetaan ja selkeytetään huippu-urheilun järjestelmä ja johtamismalli	OKM	Käynnistys toimenpiteen 2 jälkeen; valmis 2026 loppuun
4	Luodaan huippu-urheilutoimijoille toiminnan seuranta- ja arviointijärjestelmä	OKM	Käynnistys toimenpiteen 3 jälkeen; valmis 2027 Q2
5	Kehitetään huippu-urheilun rahoituksen kohdentamista	OKM	Käynnistys toimenpiteen 4 jälkeen; valmis 2027 loppuun
6	Kasvatetaan huippu-urheilun rahoitusta sekä julkiselta että yksityiseltä sektorilta	Olympiakomitea	Käynnistys heti; jatkuva
7	Edistetään urheilijoiden ammattilaisuutta	Olympiakomitea	Käynnistys heti; jatkuva
8	Edistetään valmentajien ammattilaisuutta ja lisätään ammattivalmentajien määrää	Olympiakomitea	Käynnistetään heti, jatkuva (tukimalli, sertifiointijärjestelmä valmis 2027 loppuun)
9	Kehitetään huippuvaiheen valmennusosaamista	Olympiakomitea	Käynnistys heti; jatkuva (koulutusten päivitys 2027 loppuun
10	Päivitetään lajien huippu-urheilun lajiantalyysi	Olympiakomitea	Heti; valmis 2026 loppuun (säännöllinen päivitys)
11	Keskitetään valmentautumista parhaisiin toimintaympäristöihin	Olympiakomitea	Käynnistys heti; jatkuva (toimintaympäristöjen tunnistus & kehittäminen käynnistys toimenpiteen 3 jälkeen)
12	Vahvistetaan huippu-urheilun TKI-toimintaa käytännön valmennuksen tukena	KIHU	Käynnistys heti; jatkuva (toiminta-mallit & tukiurheilijoiden datan keruuvaade 2026 loppuun)
13	Kehitetään talenttien tunnistamista ja tukemista	Olympiakomitea ja Paralympiakomitea	Käynnistys heti, jatkuva (selvitystyö ja Next Generation-ohjelma valmis 2026 loppuun mennessä)

LOPPUSANAT

Huippu-urheilun kansainvälinen vaatimustaso on ilmaisuna juurtunut suomalaiseen urheilupuheeseen viimeistään Pariisin 2024 mitalittomien olympiakisojen jälkimainingeissa. Siitä, mitä ilmaisulla konkreettisesti tarkoitetaan, ei kuitenkaan tunnu olevan selvää konsensusta huippu-urheiluverkoston ja sen toimijoiden kesken. Tämä työ tilattiin vastaamaan tähän haasteeseen ja tuomaan kentälle yhtenäisemmän näkemyksen ilmaisun sisällöstä.

On selvää, että mitään viisasten kiveä huippu-urheilumenestyksen taianomaisen parantamisen avaimeksi ei ole olemassa. Myös SPLISS-tutkimusten lopputulos on ollut, että ei ole vahvaa näyttöä siitä, että olisi olemassa jokin tietty suositeltava huippu-urheilun eri osa-alueiden tai niiden sisäisten kriittisten menestystekijöiden yhdistelmä, joka todennäköisimmin tuottaisi menestystä. Eri osa-alueiden painoarvo vaihtelee maittain, koska sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuuriset olosuhteet ovat erilaisia. (De Bosscher, Shibli, Westerbeek & Bottenburg 2016.) Kunkin maan on lopulta luotava itse sopiva yhdistelmä eri osa-alueiden painotusta ja tunnistaa menestystekijät. Siksi pidimme tärkeänä haastatella nimenomaan sellaisia urheilijoita, valmentajia ja asiantuntijoita, jotka ovat saavuttaneet kansainvälistä menestystä omissa rooleissaan ja omaavat tuntemusta huippu-urheilusta Suomen kontekstissa. Lisäksi oli tärkeä saada näkemyksiä laajasti huippu-urheiluun kytkeytyviltä organisaatioilta maassamme. Tämä lähestymistapa mahdollisti sen, että pystyimme tarkastelemaan kehittämiskohteita aiempaa syvällisemmin, mikä näkyy esimerkiksi osin hyvin yksityiskohtaisinkin toimenpide-ehdotuksina. Halusimme tuoda tarkasteluun järjestelmätason lisäksi huippu-urheilun arjen realiteetit ja tarkastella asioita myös urheilijan, valmentajan ja valmentautumisen arkitektemisen kautta. Näin pyrimme puhuttelemaan laajasti myös niitä tekijöitä, jotka toimivat aivan arkivalmennuksen kosketuspinnassa. Sillä viime kädessä huippu-urheilumenestyksen ratkaisee arjen tekeminen.

Moni tähän työhön haastateltu pohjusti vastauksensa jotakuinkin sanoin ”eihän nämä mitään uusia asioita ole”. Huippu-urheilun parissa toimineille tässä raportissa esitetyt asiat ovat lähtökohtaisesti hyvin tuttuja, ja moni kehityskohde on jo aiemmin tunnistettu. Tämän työn merkitys ei näin olekaan niinkään uutuusarvossa, vaan tavassa koota asiat tiiviisti jäsenneltyinä, Suomen järjestelmään sovitettuna, urheilulajien erilaisuudet ylittävästi ja mahdollisimman selkeästi ilmaistuna. Olennainen tehtävä tällä työllä on toimia koontina yli vuoden velloneelle keskustelulle siitä, mitä nyt pitäisi tehdä. Tässä raportissa esitetyt toimenpide-ehdotukset ovat työryhmän arvion mukaan ne kaikista kriittisimmät ja selkeimmät, joita on ensiarvoisen tärkeää lähteä toteuttamaan ensi tilassa, jotta suomalaisen urheilun menestysmahdollisuudet paranevat. Moni niistä ei vaadi merkittäviä taloudellisia panostuksia, vaan ennemminkin toimijoiden halua ja rohkeutta toimia yhdessä, tehdä valintoja ja sitoutua niihin.

Keskusteluja toimenpiteiden edistämiseksi ja raportin sisältöjen jalkauttamiseksi on aloitettu jo kirjoittamistyön loppuvaiheessa keskeisten huippu-urheiluverkoston toimijoiden kesken. Tämän onnistuminen on lopulta se, mikä määrittää tämän työn arvon pitkässä juoksussa. Työhön osallistuneet toimijat ovat antaneet vahvan näkemyksensä siitä, että muutoksia halutaan, koska vanhat toimintatavat eivät enää tuota haluttua lopputulosta. Tässä työssä annettuihin muutosehdotuksiin tulee näin ollen sitoutua tosissaan ja pitkäjänteisesti. Jalkauttaminen on kestävyyslaji, jossa asioita pitää jaksaa tuoda väsymättömästi pöytään yhä uudelleen ja uudelleen.

Yksi tämän työn keskeisistä viesteistä on se, että kansainvälisen vaatimustason mukainen toiminta on läpileikkävaa koko huippu-urheilujärjestelmää kohtaan. Siksi olennaisinta olisi, että jokainen Suomessa huippu-urheilun tai urheilun parissa toimiva henkilö kävisi työn keskeiset löydökset läpi ja pohtisi, miten asiat toteutuvat omassa toiminnassa, ja miltä osin pystyisi itse vaikuttamaan siihen, että oma ja muiden toiminta voisi kehittyä vielä paremmaksi. Loppujen lopuksi kyse on reflektointitaidosta omalle ja ympäröivälle toiminnalle – ja halusta olla joka päivä vähän parempi.

Kiitokset

Lämmin kiitos kaikille, jotka ovat olleet mukana tämän selvitystyön toteutuksessa ja edistämisessä. Erityisesti haluamme kiittää haastateltuja urheilijoita, valmentajia ja asiantuntijoita sekä sidosryhmäkyselyyn vastanneita arvokkaasta panoksestaan. Jokaisen osallistujan asiantuntemus, näkemykset ja sitoutuminen ovat olleet keskeisessä roolissa työn onnistumisessa. Toivomme, että selvityksen havainnot ja toimenpide-ehdotukset jalkautuvat suomalaiseen urheiluun ja edistävät suomalaista huippu-urheilumenestystä.

LÄHTEET

De Bosscher, V., Shibli, S., Westerbeek, H. & van Bottenburg, M. 2015. Successful Elite Sport Policies. An International comparison of the Sports Policy factors leading to International Sporting Success (SPLISS 2.0) in 15 nations. Maidenhead: Meyer & Meyer Sport.

De Bosscher, V., Shibli, S., Westerbeek, H. & van Bottenburg, M. 2016. Convergence and Divergence of Elite Sport Policies: Is There a One-Size-Fits All Model to Develop International Sporting Success? *Journal of Global Sport Management*, 1:3–4, 70–89.

Michelsen, K-E., Lehtonen, K., Rantala, K., Jokisipilä, M. & Mäkinen, J. 2022. Suomalainen huippu-urheilu tarvitsee luottamusta. Huippu-urheilun arviointiryhmän loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja: 2022:25.

Pankowiak, A., Brockett, C., De Bosscher, V. & Westerbeek, H. 2023. National Paralympic sport policies influencing a country's Paralympic success. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 15:3, 435-455, DOI: 10.1080/19406940.2023.2196992.

Storm, R. K. & Nielsen, K. 2022. Huippu-urheilu Suomessa: Kansainvälinen ulkoinen arviointi. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja: 2022:45.

LIITTEET

Haastattelurunko

Yleisrunko

1. Kerro lyhyesti omasta roolistasi kansainvälisessä huippu-urheilussa.
2. Mitkä tekijät kansainvälisen huippu-urheilun vaatimustasossa ovat mielestäsi keskeisiä menestyksen mahdollistamiseksi?
3. Missä asioissa suomalainen urheilujärjestelmä tukee kansainvälisen menestyksen saavuttamista parhaiten? Mitkä asiat toimivat tällä hetkellä?
4. Mitkä asiat näet olevan esteenä suomalaisen huippu-urheilun paremmalle menestymiselle globaalissa kilpailussa? Missä osa-alueissa olemme selvästi jäljessä kansainvälisiä huippumaita?
5. Mitä asioita/osa-alueita tulisi painottaa suomalaisessa urheilussa, jotta suomalainen huippu-urheilu menestyisi jatkossa paremmin? Mitkä konkreettiset toimenpiteet parantaisivat suomalaisen huippu-urheilun kansainvälistä kilpailukykyä?

Englanninkielinen haastattelurunko, jota käytetty niillä haastateltavilla, jotka eivät tunne

Suomen järjestelmää:

1. Briefly describe your role in international elite sports.
2. Based on your experience, what do you consider the most critical factors for success in international elite sport?
3. In your opinion, what types of structures or systems are most effective in supporting sustained success in elite sport? Can you provide examples of what works well in the countries or contexts you are familiar with?
4. What are some of the most common challenges or barriers that countries face in striving for excellence in elite sport? In what areas do you think nations typically fall behind the global leaders?
5. Looking ahead, what areas or aspects should national sport systems focus on to improve international competitiveness in elite sport? What concrete strategies or actions have you seen make a positive impact?

Urheilijoilla käytetty haastattelurunko:

1. Miten kuvailisit, mitä kansainvälinen vaatimustaso tarkoittaa ja miten se näkyy arjessasi?
2. Mitkä tekijät ovat olleet kriittisiä urheilijana kehittymisen ja huippu-urheilumenestyksen kannalta omalla urallasi? Mitä ilman et olisi saavuttanut nykyistä menestystäsi?
3. Mitkä tekijät ovat erottaneet sinut muista oman maajoukkueesi urheilijoista? Miksi olet menestynyt paremmin?
4. Missä asioissa suomalainen urheilujärjestelmä on tukenut sinun valmentautumistasi parhaiten ja mihin asioihin olisit toivonut paremmin tukea?
5. Missä osa-alueissa olemme selvästi jäljessä kansainvälisiä huippumaita? Mitä asioita/osa-alueita tulisi painottaa suomalaisessa urheilussa, jotta suomalainen huippu-urheilu menestyisi jatkossa paremmin?

Kyselylomake

Huippu-urheilun tietotyö vaatimustasotyön kommentointi

KIHUn johdolla on ollut keväästä 2025 alkaen käynnissä huippu-urheilun uudistamista tukeva tietotyöhanke. (Uutinen KIHU:n nettisivuilla: <https://kihu.fi/kihu-syke/kihu-kaynnistaa-tietotyon-suomalaisen-huippu-urheilun-uudistamiseksi/>) Hankkeessa tuotetaan päätöksentekoa tukevaa tietoa huippu-urheilun kansainvälisestä vaatimustasosta, urheilijoiden ja lajien tasomäärittelystä sekä kootaan urheilun keskeisiä käsitteitä määrittelevät sanasto. Tämä kysely kohdistuu kansainvälistä vaatimustasoa määrittelevään osaan.

Olemme lähettäneet teille haastatteluraportin, joka on tehty lähes 40 kansainvälistä huippu-urheilua tuntevan henkilön haastatteluiden aineistosta. Raportti on työstöversio 1, jota täydennetään tämän kyselyn vastausten avulla. Raportissa kuvataan, mitä haastatteluaineiston perusteella kansainvälinen huippu-urheilun vaatimustaso tarkoittaa, mitkä tekijät Suomessa edistävät ja toisaalta heikentävät huippu-urheilumenestystä, ja mitä asioita pitäisi painottaa, jotta huippu-urheilumenestyksemme olisi jatkossa parempaa. Nyt toivomme urheiluyhteisön kommentteja tähän työstöön.

Toivomme, että annatte organisaatiostanne/edustamastanne tahosta vain yhden vastauksen. Voitte jakaa raporttia organisaatiossanne vapaasti ja koostaa yhteisen näkemyksenne parhaaksi katsomallanne tavalla.

Deadline vastauksille on 28.9.2025. Olkaa yhteydessä, mikäli tarvitsette lisää aikaa. Kiitos paljon jo etukäteen ajatuksistanne! Mikäli herää mitään kysyttävää, älkää epäröikö olla yhteydessä. Terveisin KIHUn kirjoitustiimi

Ville Vesterinen
Sanna Pusa
Mikko Häyrinen

etunimi.sukunimi@kihu.fi

1. Vastauksen tallentajan nimi

Pyydetään mahdollisten lisätietojen kysymistä varten

2. Organisaatio/edustettava taho *

3. Kommentit haastatteluiden keskeisistä löydöksistä ja raportista:

4. Mitkä ovat tärkeimmät painotettavat asiat (3–5 kpl) suomalaisessa urheilussa, jotta huippu-urheilumenestys olisi jatkossa parempaa? *

5. Edelliseen kysymykseen viitaten, nimetkää konkreettiset toimenpide-ehdotukset näihin kehitettäviin asioihin.

Eritelkää selkeästi, mikä toimenpide koskee mitäkin kehitettävää asiaa.

6. Määritelkää vastuutahot kullekin konkreettiselle toimenpide-ehdotukselle.

Eritelkää selkeästi, mikä vastuutaho koskee mitäkin toimenpidettä.

Kyselyn vastaanottajat

Haastatteluihin osallistuneet henkilöt
Huippu-urheilun instituutti KIHU
Lajiliittojen huippu-urheilutoiminnasta vastaavat henkilöt
Liikuntalääketieteen keskuskeskukset
Opetus- ja kulttuuriministeriön liikunnan vastuualue
Paralympialajien päävalmentajat
Paraurheilun Tulevaisuuden Tähdet -ohjelman valmentajat
Suomen ammattivalmentajat SAVAL ry
Suomen Olympiakomitea ry
Suomen Olympiavoittajat ry
Suomen Paralympiakomitea ry
Suomen Urheilijat ry, urheilijavaliokunnat
Suomen Urheilumanagerit ry
Suomen Valmentajat ry
Urheiluakatemit
Urheiluopistot
Urheiluopistot ry
Urheilun asiantuntijaverkostojen vetäjät/verkotot
Urheilun TKI-verkostossa mukana olevat yliopistot ja ammattikorkeakoulut
Valmennuskeskukset

Kyselyyn vastanneet tahot

Eerikkilän urheiluopisto	Suomen Karateliitto
Haaga-Helia ammattikorkeakoulu	Suomen Palloliitto
Huippu-urheilun instituutti KIHU	Suomen Painiliitto
Jyväskylän Urheiluakatemia	Suomen Paralympiakomitea
Jyväskylän yliopisto	Suomen Purjehdus ja Veneily
Kolmen kampuksen urheiluopisto	Suomen Salibandyliitto
Lapin ammattikorkeakoulu	Suomen Suunnistusliitto
Liikuntalääketieteen keskuskeskukset	Suomen Taekwondoliitto
Ouluseutu Urheiluakatemia	Suomen Tennisliitto
Satakunnan Urheiluakatemia	Suomen Urheilumanagerit
Suomen ammattivalmentajat SAVAL	Suomen Urheiluopisto
Ski SportFinland	Suomen Voimisteluliitto
Suomen Amerikkalaisen Jalkapallon Liitto	Urhea
Suomen Ampumaurheiluliitto	Urheilufysioterapian ydinverkosto
Suomen Cheerleadingliitto	Varalan Urheiluopisto / Tampereen Urheiluakatemia
Suomen Hiihtoliitto	Vuokatin Urheiluopisto

KIHU

OLYMPIAVALMENNUSKESKUS
Vuokatti-Ruka

URHEA

SUOMEN
PARALYMPIAKOMITEA